

PRIMORSKA BORBA

Leto II. — Št. 43.

Ajdovščina, 2. novembra 1946

Cena 4.— lire

**Knjigo imamo,
seznanimo se z
njeno napredno
vsebino!**

»Teden za našo knjigo« je minil. Mirno lahko rečemo, da je dosegel svoj namen, da je dosegel uspeh, karšnega marsikdo ni pričakoval. Zlasti celja to za okraje Idrija, Tolmin, Grgar, Il. Bistrica in Hrpelje-Kozina. Povsod, kamor so prišle knjige, je pokazalo ljudstvo zelo spoštljiv odnos do naših novih knjig, odnos, ki se je kazal tudi v tem, da so »polujočo knjigo« števili množice kljub dežju, mrazu in pomanjkanju časa pričakati s cvetjem, zastavami in godbami. Mnogi in mnogi so dali zadnji denar iz žepa, samo da so si lahko nabavili knjigo. Bili so tudi primeri, ko so ljudje prodajali krompir in podobno, da so si potem lahko nabavili knjige, primeri, ko so delavci delali prostovoljno za nakup novih knjig itd. Povsod je ljudstvo pokazalo zelo veliko zanimanje za našo knjigo, prav tako veliko zanimanje za uprizaritev Skvarkinove komedije »Tuje dete« ter za predvajanje sovjetskih filmov. Zelja po knjigi, zelja po kulturi je zlasti v tem tednu prišla v celoti do izraza. Zmotil se je tisti, ki je mislil, da bo primorskemu ljudstvu všečno, kakšno knjigo bo vzel v roke, kakšno knjigo bo čitalo in da mu bo všečno, kakšna je vsebina knjige. Ni slučajno, da so delavci, kmetje in delovna inteligenca ter mladina najbolj segali po knjigi VKP(b), Kardeljevi knjigi: Pol nove Jugoslavije, Slovenskem zborniku, »Kruha«, »Znanost in praznovanje«, po knjigah in brošurah o ljudskih oblasti, go spodarstvu itd. Ni slučaj, da so ljudje ponekod najprej zahtevali knjige, v katerih se piše o Komunistični partiji, ni slučaj in tudi ne osamljen primer Grgarskega okraja, da je neka žena zahtevala za svojo hčerko brošuro »Mladim komunistom«, da so ljudje zahtevali, da jih nistome, da so ljudje zahtevali, da jih potujejo knjige še in še obišče. Ljudstvo je zahtevalo in sprejelo marksistično knjigo... spravevalo po knjigi, ki govori o borbi, delu, o novem človeku, o novem življenju. Jasno se je pokazalo, da si delovno ljudstvo želi knjig, knjig z napredno vsebino. To je prav gotovo posledica tega, ker ljudstvo na Primorskem nikdar ni imelo svoje oblasti, svoje svobode, svojega gospodarstva in ker ni imelo zato tudi svoje knjige, svoje kulture. Naš delavec, naš kmet in delovni inteligent je kupil knjigo, ki je pisana v novem duhu, knjigo, ki odraža vse globoke revolucionarne izpremembe, zato ker je vedel in ker ve, da so bile te izpremembe v družbenem dogajanju njemu v korist, ker ve, da je bilo delovno ljudstvo samo nosilec teh izprememb, zato, ker čuli in ve, da je Komunistična Partija, ki je vodila narodnoosvobodilno borbo in ki vodi izgradnjo novega življenja, stranka, ki je zrastle iz delovnega razreda, zrastle iz delovnega ljudstva. Delovno ljudstvo je spoznalo, da ga Komunistična partija ni nikdar izdala, ampak da si je ljudi primorsko ljudstvo pod vodstvom Komunistične partije priborilo svojo svobodo in da pod njenim vodstvom danes dosega velike uspehe na področju gospodarske obnove in graditve. Naše ljudstvo zaupa Komunistični partiji in Osvobodilni fronti, zato zaupa tudi naši novi napredni knjigi.

Vsak človek ve, da je Komunistična partija lahko vodila osvobodilno gibanje zaradi tega, ker je razumela zakone družbenega razvoja, ker je razumela, da navedenost ne more zmagati nad napredkom, ker je bila in je podlaga njenega delovanja njena napredna, znanstvena teorija — teorija marksizma-leninizma. Ideje Marksa, Engelsa, Lenina in Stalina so triumfirale z zmago narodnoosvobodilne borbe, še prej z veliko okto-brsko revolucijo ter domovinsko vojno Sovjetske zveze v zmagi nad fašizmom, te ideje danes zmagujejo po Vzhodni Evropi ter po vsem svetu zato, ker mora zmagati resnica nad zmoti, zato, ker mora zmagati napredek nad nazadnjastvom. Delovno ljudstvo Sovjetske zveze je zmagalo zato, ker si je osvojilo to idejo napredka, jugoslovanski narodji so zmagali prav tako zaradi tega, ker so sledili klicu KP in OF, ker so se borili za tiste napredne cilje in ideje, ki so bile v korist jugoslovanskim narodom in v korist vsemu naprednemu človeku. Delovno ljudstvo zmaguje tam, kjer se polasti teh idej napredka, si jih osvoji in se potem z naprednostjo svojih ciljev.

Ni torej čudnega, če danes jemlje naš človek ravno marksistično knjigo spoštljivo v svoje roke, zato ni čudnega, če so mnogi in mnogi kupili knjigo VKP(b). Očitno je, da je naš preprosti delovni človek iskal že človeka, ki bi mu znal kaj povedati o Sovjetski zvezi, o tem, kako je nastala boljševičska Partija, o socialističnem gospodarstvu Sovjetske zveze, o vzrokih zmage jugoslovanskih narodov itd. Razumljivo je, da je nakupovanje marksistične in druge napredne literature tudi odraz tega, da so naši ljudje začeli zahajati na razne študijske sestanke, kjer se razjasnjujejo razna doslej nerazumljiva in nejasna vprašanja o najrazličnejših problemih in prav tako o problemih, ki stojijo direktno pred nami.

Pred delovnim ljudstvom Jugoslavije in pred nami vsemi stoji sedaj velika,

7. NOVEMBER rojstvo velike Sovjetske zveze, prve prave domovine delovnih ljudi

Ni slučaj, da so se zatirani ljudje v vseh dobah zgodovine upirali in se borili proti svojim izkoriščevalcem. Boj za to osnovno pravico človeka je človeku prirojen in vsak tak boj v preteklosti je pomenil korak naprej, dokler ni v letu 1917 delovno ljudstvo današnje Sovjetske zveze v svoji revoluciji skovalo prvo državo, pravo domovino delovnih ljudi, prvo deželo brez izkoriščevalcev.

**LENIN IN STALIN — VODITELJA REVOLUCIJE IN TVORCA
MOGOČNE SOVJETSKE ZVEZE**

Iz nič ni mogoče nič narediti, to je najpreprostejša ugotovitev. Bolj kot kdo drug je za to vedel veliki LENIN, duhovni vodja okto-brske revolucije, učitelj in borec za pravice delavskega razreda v stari, plesnivi in podkupljivi carski Rusiji, kjer je 150 milijonov ljudi stradalo in garalo, da je nekaj desetstisočev knezov in gosposke živelo potratno in razkošno življenje. Rusija, ki so ji vladali carji, je bila najslabše organizirana izmed vseh evropskih držav, z velikimi razlikami v stanu, rasi in veri, za neslovanske narode pa je pomenila — ječo. Delavec in kmet sta bila le orodje izkoriščevalcev, brez upanja na boljše življenje. Trpinom in zatiranim je 20. stoletje pričelo odkrivati, kako in po kakšni poti mora hoditi delovni človek — proletarec, da doseže enako vrednost in svobodo kot ostali ljudje. Pot so si utirali delovni ljudje pod vodstvom genialnega Lenina, ki je skupno s Stalinom prebudil in prekalil narode carske Rusije in razvil znanstveno podlago revolucije. Utrdil je največje žarišče revolucije — Vsevezno Komunistično partijo boljševikov — in povedel narode Rusije v Veliko okto-brsko socialistično revolucijo, v največji zgodovinski dogodek našega stoletja.

Veliki Lenin je kot inženir-graditelj resnično demokratične, naj-svobodnejše in najnaprednejše socialistične države odkril — oborožen z znanostjo Marksa in Engelsa — spoznanje, da z vstopom v naše stoletje prihajamo v dobo strašnih imperialističnih vojn za prisvajanje življenjskega prostora, v dobo najbolj krvavih, uničevalnih in zavoj-valnih vojn. Dokazal je in prepričeval, da te vojne nujno vodijo v medsebojne spore zaslužnjevalnih imperialistov, a prav to vodi množice zatirancev, da se strnejo in krepijo svoje vrste. V veliki ruski okto-brski socialistični revoluciji so narodi Rusije spregovorili odločno besedo za vse delovne ljudi sveta. Namesto dežele graščinskih posestev in bogatinov, ki izrabljajo številne narode brez abecede in kruha, je nastala socialistična Sovjetska zveza — dežela svobodnih republik, svobodnih ljudi, dežela dela, napredka in sonca za vse.

Odlikovanje nove Rusije je bilo v zvezi z največjo požrtvoval-nostjo in neenako borbo rdečih revolucionarjev, ob kateri se je razbil ves bes belogardistične reakcije in ob kateri so se polomili vsi napadi tujih intervencionistov.

**PREDANOST DO VELIKE DELAVSKE STVARI, DO VODSTVA
REVOLUCIJE, DO KOMUNISTIČNE PARTIJE, JE RODILA
RDEČO ARMADO**

Vzklila je kot obrambna vojska za obrambo delavcev in kmetov pred napadi domačih in tujih zaslužnjevalcev, ki jih je pregnala prav okto-brska revolucija. Rdeča armada, ki je bila komaj ustanovljena, je obvarovala sovjetsko domovino leta 1918 v borbi proti nemškim zavojevalcem in osvobodila Ukrajino in Belo Rusijo. Obvarovala je mlado sovjetsko državo v borbah s tujimi vojskami v dobi 1919—1922 ter jih prepodila s sovjetskega ozemlja. Tako je Rdeča armada ljud-skih delovnih ljudi vzgojena v duhu neomahljive pripravljenosti na obrambo z vsemi sredstvi časti, svobode, neodvisnosti in interesov sovjetske države. Zaradi svoje prvobitnosti, zaradi načel, v katerih je Rdeča armada rasla in zmagovala, je postala nova vojska, ki ni nikoli uporabljala orožja za zavajanje tujih dežel in za zaslužnje-vanje drugih narodov. Prevzela je najboljše tradicije sovjetskih na-rodov, vzgajala se je z najboljšimi vojnimi izkušnjami sovjetskih narodov, ki so ji pridobili sloves nepremagljivosti. Vstal je novi človek v Sovjetski zvezi in novi rdečearmec — vojak.

**ZMAGA REVOLUCIJE IN RDEČE ARMADJE JE USTVARILA PRVO
SOCIALISTIČNO DRŽAVO NA SVETU**

Tako se je zgodilo, da je zastarela Rusija po zmagi boljševikov zgradila socialistično državo, kar pomeni, da je ljudstvo sprejelo oblast v svoje roke. Socialistični red v tovarnah in podjetjih, v kol-hozih in sovhozih se je utrdil in vzpodbujal ljudi k sodelovanju in vzajemni pomoči drug drugemu. Ustvaril se je čut odgovornosti, čut do potrebe organizacije in izredna vdanost splošnim interesom, čut odgovornosti pri zaupanem delu. Socialistični red Sovjetov je izročil državi vse sile gospodarskega življenja, ustroja, proizvodnje, zaloge surovin, denarna sredstva. Vse gospodarsko življenje je dobilo enotno usmerjenost ob sodelovanju delovnih množic. Socialistična država je postala najboljša oblika organizacije gospodarstva in mobilizacija vseh sil ljudstva in armade za odpor proti sovražniku, kakor se je to vedno

**Naj živi 7. november - 29. obletnica
Velike socijalistične revolucije - rojstvo
Sovjetske zveze, zaščitnice malih na-
rodov in zatiranih vsega sveta!**

izkazalo. Noben gospodarski sistem ne bi zmo-gel prenesti tako težkih preizkušenj, kakršne je prestala Sovjetska zveza in njena armada.

SOVJETSKI GOSPODARSKI SISTEM JE RESIL SOVJETSKO ZVEZO

Sovjetska oblast je preobrazila državo. Sovjetska zveza se je iz nazadnjaške kmetijske države, ki je capljala 50 in mogoče celo 100 let za naprednimi državami, razvila v trdno industrijsko državo. Rasle so tovarne in podjetja, nova mesta, in blaginjo so ustvarjale iste sile, kot so ustvarjale prej nekoč pogoje za prevzem oblasti po delavskem razredu — proletariatu. Nov tip ruskega človeka je zagotovil uspešna reševanja vseh življenjskih vprašanj, kakršna je zahtevala preosnova gospodarstva.

ZAKAJ JE BILA VELIKA SOVJETSKA ZVEZA TAJNOST

V nekaj letih po zgodovinskem 1917. letu se je socialistična država spremenila v uganko. Nikakor ne po krivdi narodov Sovjetske zveze, temveč zaradi bojazni kapitalističnega sistema, ki je nadalje vodil in mesaril ves ostali svet. Nasprotnikom je ostajalo upanje, da v osamelosti, brez zunanje pomoči nova SZ ne bo mogla ustvariti ničesar. saj ni mogla v težkih letih po prvi svetovni vojni nuditi ničesar, razen silno zahtevno po odpovedi vsemu lagodnemu. Že so videli, da propadajo sanje zatiranih in da je velika, »rdeča nevarnost«, kot so jo imenovali, samo navidezna. Sovjetska zveza pa je zmogla in premagala vse ovire, ker jo je gradil novi človek, da je s silnim delovnim poletom in z globoko zavestjo ljudskih množic, prestala vse preizkušnje. Seveda je bila taka napredna in razvita država še bolj nezačelena, kot prej samo vstajajoča. Zato je razumljivo, da so trosili njeni so-vražniki v svet nemogoča opraviljanja, da bi umazali ugled Sovjetske zveze.

V resnici pa je stvar delovnega ljudstva postajala resničnost, v Stalinovih petletkah so se ustvarjali čudeži, ljudstvo je krepko držalo oblast v svojih rokah in Komunistična partija, ki jo je utrdil in ji dal jasen pogled veliki Lenin in njegov naslednik in sodelavec Stalin, je predvidevala prav vse okoliščine in obvladovala položaj. Sovjetska oblast je v silni volji gradila bodočnost svojim narodom, izginilo je nezaupanje med njenimi narodi, notranje se je krepila in ustvarjala se je enotnost in bratstvo prebivalstva od Odesa do Arhangelska, od Moskve čez Sibirijo do Vladivostoka. Blazno bi bilo trditi, da ni bilo ovir in da so z lahkoto dosegli take uspehe. Narobe, bile so težave, toda reševale so jih in so podirale zapreke vse združene ljudske množice brez ozira na raso, spol in vero, in preoblikovale državo iz ječe narodov — v domovino svobodnih, enakopravnih narodov. Revolucija je vzgojila novega človeka in ni ostala samo pri tem. Vzgojila je v veličastnem boju za zmago izkoriščanih lik novega mladina — komсомола — mladega komunistu. Ruska mladina je osnovala v re-volucionarnem letu 1917 zvezo delovne mladine in iz nje se je izklesal

**KOMSOMOL, KI JE NASTAL V BORBI IN SE JE V BORBI TUDI
UTRDILO**

Partija boljševikov je mladini nudila vso pomoč. V svoji mladini so videli boljševiki oporo in zanesljivo rezervo. Lenin sam je visoko cenil in neizmerno ljubil mladino, njeno smelost, energijo in odločnost in ji je zato dajal vidne položaje v bojih za sovjetsko socialistično oblast. Tudi tu se je skovalo bratstvo in enotnost, iz jeklenega in zagrizenega boja za svojo bodočnost in mladost je izšla mladina očiščena in strnjena, nerazdružljivo povezana med mestom in deželo. Izginile so razlike spričo velikega skupnega cilja in poti, ki so si jo mladinske vrste izbrale in po njej korakale.

Razumljivo, da je mladina zavarovala svoje interese in da je sovjetska oblast poskrbela za vse njene potrebe. Vzgoja je zasedla najbolj vidno mesto, saj sta Lenin in Stalin poudarjala, da je mladina dolžna učiti se in spet učiti, da bo lahko bolje gradila svojo državo in v njej srečo delovnemu človeku. Povsod, prav povsod je mladina prepričevala in se pri vseh delih pokazala prav tako herojsko kot v borbi. Mirnodobno delo je zahtevalo veliko odpornost, močno voljo in pogostokrat pravo junaštvo. In rasle so tovarne, mogočne konstrukcije, na reki Amurju zgrajeno mesto Komsomolsk pa je pokazalo, kako je mladina osvojila duh socialističnega tekmovanja in udarništva. Komsomol je prejel najvišje odlikovanje. Stalin sam pravi, da je Komsomol stal vedno v prvih vrstah naših borcev in da ni primera, da bi kdaj koli Komsomol zaostal za razvojem revolucionarnega življenja.

**KULTURA JE PO REVOLUCIJI POSTALA LAST VSEH SOVJETSKIH
LJUDI**

Brez izjeme so množice SZ prevzele nase vso težo velike gradbe svobodne države in tako postale skupen lastnik vsega vrednega in velikega. Dočim je bila prav prosveta in kultura v carski beznici le

(Nadaljevanje 2. stran)

a veličastna naloga — izgradnja novega, naprednejšega gospodarstva, izgradnja močne, trdne in napredne Jugoslavije. Načrtno gospodarstvo je naloga, katero moramo vsi prijeti v roke, se boriti in premagovati vse, kar nam ovira njeno uspešno izvedbo. Podrediti moramo vse, da bomo v tem pogledu čim bolj uspešni. Razumljivo je, da ta naloga terja od nas ne samo vseh sil, ampak tega, da se uspo-sobimo izvajati to nalogo, ki ni preveč lahka. Tudi v tem pogledu nam bo mar-kistična, napredna knjiga mnogo pripo-mogla, pokazala nam bo, kako moramo graditi, kako premagovati težave, kako odstranjevati prepreke in naše sovražnike.

Stara kapitalistična družba nam je za-pustila vse polno starih in slabih navad, ki nas še danes ovirajo v naših delovnih naporih. Ideologija stare družbe je bila

in je še danes protiznanstvena, nazadnja-ška zato, ker je zrastle na gnili gospo-darski osnovi propadajočega kapitalistič-nega gospodarstva. Ta ideologija je kori-stila samo vladajočim izkoriščevalskim slojem, ne pa širokim delovnim množicam in napredku. To ideologijo so vnašali tudi v delovno ljudstvo, slepili ga na najraz-ličnejše načine ter ga odvrčali od borbe za njegove pravice. Ostanke te buržuaz-ne ideologije se tudi mi nismo še popol-noma otresli, ampak se še danes pojavlja pri nas v posrednih primerih v raznih obli-kah — lenobi, egoizmu, malomarnem od-nosu do dela, pasivnosti, slepem verova-nju v to, da življenje ni odvisno od nas samih itd., itd. Danes vse take ostanke stare miselnosti izrablja imperialistična reakcija, ki še vedno kuje načrte, kako bi uničila naše pridobitve in prepričala

naš razvoj v napredek. Vzgoja v napred-nem duhu pomeni prav tako borbo s temi ostanki stare kapitalistične ideologije, ne-pretrgano borbo z vsemi razdiralnimi ten-dencami imperializma. Zato napoveduje-mo najostrejši boj esemu, kar zavira de-lovno ljudstvo v njegovi borbi za napre-dek, ne samo na gospodarskem poprišču, ampak tudi na ideološkem. Zato bo de-lovno ljudstvo, ki stremi v napredek, po-nozno dokazalo, da si hoče osvojiti res-nično znanost in kulturo, pokazalo bo, da hoče zgraditi novega človeka, da hoče zgraditi novo, močno državo. Zato bomo sedaj pristopili k širokemu čitanju in štu-diju naših naprednih knjig, ki smo si jih nabavili. Čitali in študirali bomo marksi-stično literaturo, proučevali bomo knjigo »Pol nove Jugoslavije«, Slovenski zbor-nik, zakone o ljudskih odborih, državnem

gospodarskem načrtu itd. Zato si bomo organizirali knjižnice, aktivno delovali na kulturnoprosvetnem poprišču, organizirali razne tečaje, bralne in diskusijske krož-ke itd. Pri tem bomo drug drugemu po-magali, skupno se bomo dopolnjevali, učili in vzgajali, skupno si bomo osvajali zna-nje in kulturo, s skupnimi močmi bomo gradili in utrjevali novo Titovo Jugo-slavijo.

»Teden za našo knjigo« nam je pri-nesel dobro napredno knjigo, naša naloga sedaj je ta, da te knjige redno in koristno uporabimo, da se seznanimo z njihovo napredno vsebino, da si iz njih pridobimo še več življenjske sile za uspešno izvor-ševanje naših nalog, da si iz njih pri-dobimo sposobnosti in znanja, da si osvo-jimo nove napredne nazore o vseh pro-blemih družbe, življenja in dela

95 Odstotkov slovenskega naroda je s svojo udeležbo pri volitvah pokazalo svojo visoko domovinsko ljubezen in potrđilo, da pomeni:

Veličastna zmaga Osvobodilne fronte pri volitvah v Ustavodajno skupščino je ponovna zmaga ljudstva

Ni minilo niti leto dni, ko se je končala vojna, toda naši narodi so v novi državi že dosegli uspehe, o katerih lahko mirno duše rečemo, da so prekosili vsa pričakovanja. Vsa naša država kipi v ustvarjalnem delu, v obnovi in izgradnji. Brez dvoma, da je Jugoslavija v Evropi edina država od držav, ki so bile okupirane in ki je uspela v tako kratkem času urediti svoje notranje razmere in se lotiti ustvarjanja boljšega položaja množic in pogojev za izgradnjo lepšega življenja, o katerem so naši delovni in poštenji ljudje že dolgo sanjali.

Če se ozremo po svetu, lahko ugotovimo, da je dolga vrsta držav izpostavljena velikim težavam v borbi za svobodo in za demokracijo. Marsikje se borijo proti fašističnim in reakcionarnim klikom, na katere se zaradi uresničenja svojih zavojevalnih in trgovskih ciljev opirajo imperialisti zahodnih vele-sil.

Celo v državah, kjer bi danes lahko rekli, da je demokracija prevladala nad reakcijo, še vedno zaostajajo za Jugoslavijo v vprašanju obnove in v urejanju notranjih razmer. V Jugoslaviji pa že skoraj povsem normalno delujejo šole, promet, tovarne in rudniki, kjer lahko v mnogih primerih zaznamujemo, da je predvojna višina proizvodnje celo preko-račena. Jugoslovanski narodi so dosegli tako velike uspehe zato, ker je izvojevana nova, ljudska oblast, ker je ustvarjena taka demokracija, ki daje ljudskim množicam delavni polet in jim daje po-žrtvovalnost. Jugoslavija dosega velike in nagle uspehe pri ustvarjanju novega življenja zato, ker se obnova izvaja na povsem drugi podlagi kot se je to de-lalo prej ali kot to delajo v drugih drža-vah. Obnavlja se narodna in movina, obnavlja se v interesu ljudstva in za ljudstvo. Jasno je, da ljudstvo to vidi in to mu daje oni polet, katerega občudo-jejo povsod po svetu, posebno pa gostje, ki so si ta polet lahko od bliže ogledali. Vse, kar elajo naši ljudje, delajo zase, za svoje ljudstvo in za svoje potomce.

Ni lahko delati tako, kot delamo pri nas, kakor se dela v Jugoslaviji. To je težka borba, toda brez nje ni mogoče biti. Naše ljudstvo se bo moralo vrsto let boriti, da bo naša država postala napredna in postala tako popolnoma neodvisna. Naši ljudje se tega zavedajo.

Borili so se in delali, borijo se in delajo, borili se bodo in delali, ker vedo, da je ta borba in delo zanje, za boljše življenje.

Med voditelji in med ljudstvom so se ustvarile trdne vezi, ki so bile redko-kdaj v zgodovini tako neposredne in tesne, kot je to danes v Jugoslaviji. Krep-ka zveza med ljudstvom in voditelji omogoča, da vodstvo prisluhne glasu množic in množice se odzivajo pozivom svojih ljudskih voditeljev. Prav to omo-goča doseganje uspehov, to je jamstvo, da bo ljudstvo obvladalo vse ovire, da bo okrepilo ljudsko oblast tam, kjer še ni dobra in jo bo napravilo za popolno-ma ljudsko.

Ko bodo poznejši rodovi opisovali našo dobo, bodo zgodovinarji morali pri-znati, da so narodi Jugoslavije pokazali več junaštva in požrtvovalnosti in odpor-nosti kot kdajkoli prej v svoji zgodovini in da lahko vse to primerjajo z napor-i kateregakoli tujega naroda v katerem-koli času z izjemo velikega ruskega na-roda. Narodi Jugoslavije so pokazali, da so dorasli velikemu času ter nalogam, ki jim jih novi čas nalaga. Zgodovinar bo moral prav tako priznati, da so novi ljud-ski voditelji, da so Tito in ljudje, ki jih je on organiziral in izbral, resnični sino-vi ljudstva kot jih ljudstvo še nikoli do-slej ni imelo. Ti voditelji niso ničesar opustili, ko se je bila velika osvobodilna borba in še sedaj ničesar ne opuščajo v borbi za blagostanje ljudstva.

Vse dotlej, dokler bo pri nas ta ko-torna zveza med ljudstvom in voditelji, ki postaja vsak dan še globlja in ožja, bodo narodi Jugoslavije lahko obvladali vse ovire, rušili vse zapreke in uresni-čevali vse naloge.

V vsem tem ugotovitvami je šlo slo-vensko ljudstvo 27. oktobra na slavnost-no okrašenem volišču in tam prvič v zgo-dovini malega naroda volilo svobodno svoje najboljše sinove. Za svoje poslance si je izbralo preizkušene kandidate Osvobodilne fronte. Z množično udeležbo, po-vprečno nad 95 odstotkov, je slovensko ljudstvo izpremenilo volitve v močeno zgodovinsko zmago, ki je ponovno doka-zala enotnost slovenskega delovnega ljudstva, čvrsto združenega v Osvobodilni fronti, kot sestavni del Ljudske fron-te Jugoslavije, katero vodi veliki maršal Tito. S popolno enotnostjo je slovensko

ljudstvo slovesno izkazalo svoje zaupa-nje v Osvobodilno fronto, ki je zmago-slavno izvedla Osvobodilno borbo slo-venskega naroda, sedaj pa skupno z ostalimi jugoslovanskimi narodi uspešno vodi borbo za obnovo in mobilizira vse za ustvaritev načrtnega gospodarstva ter industrializacije — poroka narodne neodvisnosti in blagostanja. Slovensko ljud-stvo je z volitvami slavilo zmago do-končnega nacionalnega osvobojenja ve-likega dela slovenskega naroda in pri-morsko ljudstvo je prepričano, da se bo borba zmago-slavno zaključila tedaj, ko bo stopalo na svobodne volitve tudi ljud-stvo Julijske Krajine in slavilo priključi-tev k novi Jugoslaviji.

Ko je slovensko ljudstvo enotno gla-sovalo za Osvobodilno fronto, je slavilo zmago delovnega ljudstva nad vsemi iz-koriščevalci in tlačitelji, ki so nekaj ži-veli od dela in trpljenja lastnega naroda. Z zmago na volitvah je slovensko ljud-stvo hkrati dalo priznanje in izkazalo ljubezen do Komunistične Partije, v bor-bah preizkušene in močene vodilne sile Ljudske fronte Jugoslavije. Slovensko ljudstvo se namreč dobro zaveda, da je Komunistična Partija Jugoslavije bila vedno šola ljubezni do svojega naroda in požrtvovalnosti v borbi za svetlejšo bodočnost delovnega ljudstva. V Osvobodilno borbo je Partija vnesla silen di-h neuklonjivosti, odločnosti in požrtvoval-nosti, sedaj pa ga vnaša v gospodarsko utrjevanje države. Kakor je Komunistič-na Partija pokazala narodom Jugosla-vije pot k svobodi, prav tako kaže se-daj jasno pot za ustvaritev jutrišnje sre-če in blagostanja.

Veličastna in zgodovinska zmaga na volitvah je silen udarec domači in tuji reakciji. Slovensko ljudstvo je glasno povedalo, da je vzelo oblast v svoje ro-ke, da si hoče graditi svojo državo za popolno uresničenje programa Osvobodil-ne fronte. Volitve so pokazale visoko politično zavest delovnega ljudstva Slo-venije. In kot je svočias ljudstvo zmago-valo in streljalo na sovražnika s svinče-nimi krogli, tako je doživela reakcija poraz na volitvah, kjer jo je ljudstvo po-bilo z volivnimi kroglicami.

Tako so volitve v Ustavodajno skup-ščino Slovenije močeno zmago Osvobodilne fronte, manifestacija bratstva in enotnosti narodov Jugoslavije, mani-festacija prijateljstva z vsemi demokratičnimi silami sveta ter jasen in odločen odgovor domačim in tujim sovražnikom.

Primorsko ljudstvo je ponosno na vo-litve v Ljudski LRS, ker se zaveda, da je to zmaga slovenskega delovnega ljud-stva, torej je to tudi zmaga delovnega ljudstva Slovenskega Primorja, ki vidi v tem velikem zgodovinskem dejanju za-gotovilo, da bo tudi del naroda, ki sedaj še ne doživlja svoje zaslužene svobode, v celoti prost in svoboden v veliki Titovi Jugoslaviji, ko bo prišel njegov čas.

PRIMORSKA MLADINA JE PRAZNOVALA 28. OBLETNICO USTANOVITVE KOMSOMOLA

KOMSOMOL JE STAL V SOVJETSKI ZVEZI VEDNO V PRVI VRSTI RDEČEARMEJCEV IN DELAVSTVA

Komsomol je stal v Sovjetski zvezi vedno v prvi vrsti rdečearmejcev in delav.

29. oktobra je praznovala sovjetska mladina 28. obletnico ustanovitve Vse-zvezne leninske komunistične zveze mladine (VLKSM) — Komsomola. Temu velikemu prazniku sovjetske mladine se je pridružila tudi mladina Vzhodnopri-morskega okrožja. V svojih tovarnah, vaseh, mestih in šolah je slovesno proslavila »Dan Komsomola« in s tem ponovno iz-rabila svojo veliko ljubezen, hvaležnost in prijateljstvo, ki ga čuti do bratske Sovjetske zveze, njene junaške mladine, slavne Rdeče armade in do velikega, voditelja in učitelja mladine in vsega na-prednega človeštva — generalisima Sta-lina.

»28. obletnica ustanovitve Komsomola« je šlo od ust do ust mladim tovarišev in tovarišic tam od Tolminkih hribov preko Idrije in Grčarja, v vasi med vi-pavskimi vinogradi, preko Pivke tja do skalnate Istre. Zbirala se je v svojih dvorinah in sledila govorom o veličastni in junaški poti Leninskega Komsomola. Mogočno je zadonela himna SZ ob otvoritvi proslave v Idriji. Tov. predsednik MO ZAMJK nam je poudaril pomen današnje proslave, tovariš Jan Radovan nam je govoril o slavni borbeni poti, po kateri je šel Komsomol. Z zanosom so govorili mladi recitatorji o herojskih sovjetske mladine v Oktobrski revoluciji 1. 1917, o delovnem elanu v dobi mirne izgradnje Sovjetske države, o junaštvih v veliki domovinski vojni, o njeni pre-danosti Partiji Lenina—Stalina. Tako nam o proslavi piše idrijska mladina.

Od srca do srca mladincev in mlad-ink so se prepletale misli mladih go-vornikov o veličastni poti, katero je prehodil Komsomol v vseh osemindvaj-setih letih. Da, vsa primorska mladina, iz živorebrnega rudnika, Avtopodjetja, Sicile in Falerse, do obal našega morja, iz vasi in srednjih šol se je zbirala in seznanjala z zgodovino Leninskega Kom-somola. Ne samo to. Pošiljala je pisma sovjetskim mladincem — delavcem v sovjetskih tovarnah, moskovski mladini, mladini slavne Leningrada, v teh pi-smih je izražala svojo ljubezen in hval-jeznost njim, ki so nam pokazali pot borbe za resnično svobodo, za ustvari-tev boljše bodočnosti mladini in vsemu delovnemu ljudstvu.

Vsa mladina se je seznanila z razvo-jem Vse-zveznega Leninskega komsomola. Komsomol je nastal in se utrđil v borbi.

„Se nadalje se bomo borili za spremembo odločitev na mirovni konferenci“

Maršal Tito je sprejel predstavnike protifašističnih organizacij in ljudskih oblasti Istre in Slovenskega Primorja

Ob priliki bivanja v Opatiji je maršal Tito sprejel delegacije predstavnikov an-tifašističnih organizacij Julijske Krajine, predstavnikov ljudskih oblasti Istre in de-legacij delavcev iz rudnika Raše.

Maršal Tito se je zanimal za pogoje, pod katerimi živi delovno ljudstvo Ju-lijske Krajine tako v coni A kot na osvobojenem ozemlju, za delo pri obnovi in izgradnji osvobojenih krajev ter za pri-zadevanje množičnih antifašističnih ljud-skih organizacij pri ohranitvi bratstva in enotnosti med slovenskim in italijanskim prebivalstvom.

Tako so predstavniki antifašističnih organizacij iz Trsta, Slovenci in Italijani, seznanili maršala z razmerami, v katerih živi delovno ljudstvo Trsta in drugih mest okupiranega ozemlja po Angloame-rikancih. Tako so lahko poročali, da pri-tisk, ki ga tuji okupatorji izvajajo na ljudske množice stem, da preprečujejo delo antifašističnih organizacij in pre-ganjajo napredne elemente z raznovrst-nim terorjem, ni niti najmanj omajal ši-roki ljudski množici, ki trdno stojijo na braniku svojih pravic in se borijo za svobodo in demokracijo. Propadli so vsi poizkusi reakcije, da bi oslabila demo-kračne sile, ker reakcija predstavlja samo malo število ljudi in še tisti so bili zapeljani in prihajajo počasi na stran delovnih množic. Antifašistične organizaci-je so dvignile ljudsko zavest, tako da danes bratno enotno svoje pravice in se v celoti zaveda, da je ljudstvo tisto, ki bo rešilo vprašanje, ali bo deležno svobode ali pa kolonialnega statuta z vse-mi težkimi posledicami za življenje. Po-sledice krivice, ki jih vsiljujejo ljudstvu, ki je dal v osvobodilni borbi vse sile, da bi bilo priključeno k materi Jugosla-viji, se že težko občutijo. V Trstu je dan-es 30.000 brezposelnih. Tudi v ostalih mestih število brezposelnih dosega že tisoče in postaja vsak dan večje. Položaj delovnega človeka se neprestano slabša, ker so tudi izgledi za zaposlitev vedno slabši. Razne tovarne in podjetja ne obratujejo več, marsikje pa celo demonti-rano in odnašajo stroje, delavce in name-ščenice pa mečejo na ulico. Tudi oni, ki so že zaposleni niso mnogo na boljšem. Njihove plače ne zadostujejo niti za naj-nujnejše potrebe, tako da danes po pravi-ci lahko govorimo, da delovno ljudstvo v coni A strada.

Okupacijske oblasti pridno segajo po vseh nedovoljenih sredstvih, izvajajo ko-lonialen terorističen sistem upravljanja pokrajine in vsestransko podpirajo proti-ljudske fašistične elemente. Tako fašisti, ki so jih pripeljali iz Italije, napadajo an-tifašistične borbe in sedeže antifašistič-nih organizacij. Toda vsi poizkusi teh fašističnih zločincev so propadli in se spre-menili v navadna fašistična izzivanja, katerim ljudstvo ne naseda. Za ljudstvo Julijske Krajine, ki še ni osvobojeno, je v njegovem težkem položaju zelo važna moralna pomoč jugoslovanskih narodov in ono ji mje zato zelo hvaležno. Maršal je z veliko pozornostjo zasledoval izva-

janja članov delegacije in se zanimal za podrobna življenjska vprašanja ljudstva v okupiranih predelih Istre in Slovenske-ga Primorja. Ko se je maršal poslavljaj od delegatov antifašističnih organizacij je rekel:

Razumem in obžalujem težavni položaj tržaškega ljudstva in oneja iz ostalih okupiranih delov v tako imenovani coni A. Tudi ti kraji so dali velike žrtve v na-rodno-osvobodilni borbi in mnogo dopri-nesli k naši skupni stvari. Na žalost ti kraji danes še niso osvobojeni, ker je umetno ustvarjena glasovalna večina na pariški konferenci sprejela statut, ki ga tržaško ljudstvo ni hotelo. Mi nismo pri-stali na podpis take odločitve in dali iz-java, ki vam je znana. Sedaj čakamo, da bomo videli, kakšni bodo rezultati razgo-vorov štirih ministrov za zunanje zade-ve. To pa še ne pomeni, da se ne zani-mamo več za ljudstvo tam na drugi stra-ni. Je nadalje se bomo borili za spre-membo teh odločitev na pariški konfe-renci. Toda v tem boju za svobodo ljud-stva teh krajev je zelo važen vztrajni odpor proti vsakemu vplivu reakcije. Glavno je, da bo ljudstvo čimbolj zdru-ženo pri obrambi demokratičnih načel in neprestanem razvijanju bratskih odnosov, ki obstojajo med slovenskim in italijan-skim prebivalstvom. Bodite vztrajni in potrpežljivi kakor doslej in uspeh ne bo izostal. Tovarišem antifašistom in vse-mu delovnemu ljudstvu pa izročite naše srčne pozdrave.

V razgovoru s predstavnikmi ljudskih oblasti iz osvobojenih in še okupiranih delov Istre, ki jih je sprejel, je lahko ponovno uvidel veliko težkočo delavcev v Pulju, kjer je od 7000 delavcev preko 4000 brezposelnih, kjer ravnotako tovar-ne zapirajo, stroje pa odvažajo v Italijo.

Nasprotno pa v osvobojenih delih Istre napredujejo obnovitvena dela s pol-nim zaletom. Preskrba prebivalstva je odlična, življenjski pogoji se neprestano izboljšujejo, živila postajajo vedno cenej-ša. Kot najvažnejši činitelj in kot dokaz visoke zrelosti prebivalstva so odnosi med italijanskim in tržaškim prebival-stvom in ki so najboljši in zasnovani na popolni enakopravnosti in bratstvu.

Ko je na maršalovo vprašanje o za-držanju duhovščine odgovoril predsednik zbora duhovnikov Sv. Pavla, da so ljud-ski duhovniki v Istri združeni z ljud-stvom, ki so najboljši in zasnovani na ga jarma in za izgradnjo boljšega življen-ja v novi Jugoslaviji, je maršal odgo-voril:

»To je pravilno in dobro,« je rekel maršal. »V naši preteklosti je odigrala duhovščina pod tujim suženjstvom poziti-vno vlogo. To vaše stališče lahko pri-merjamo s stališčem pravoslavne duhov-ščine, ko se je delalo za osvoboditev ljudstva izpod tujega jarma. Ni nikakega razloga, da ne bi šli duhovniki danes, v času mirnega razvoja skupno z ljud-stvom.«

O vtisih s potovanja je maršal Tito rekel:

»Na vse nas in na naše visoke goste je napravilo velik vtis razpoloženje in navdušenje ljudstva, ki je tako značilno za vso našo deželo, posebno pa za tu-kajšnje kraje, kjer sta zdravi optimizem in odločnost še posebej izražena. Kmalu bodo ti kraji priključeni in popolnoma izenačeni z ostalimi kraji Jugoslavije in bo tudi delo za obnovo in izgradnjo mno-go večje, kakor v času dosedanjega ne-normalnega položaja tega področja.«

Ob koncu je maršal Tito še enkrat poudaril potrebo posvečati vso pozornost Italijanom, ki bodo naši državljani in s katerimi je treba živeti v najboljših brat-skih odnosih in jim priznati popolno ena-kopravnost. Tito je dejal:

»Mi, ki smo v zgodovini toliko trpeli pod raznimi okupatorji, pod Italijani, Nemci, Madžari, Turki in drugimi na-rodi, lahko najbolj razumemo, kaj pomeni, če odreka nekemu narodu to, kar je, in zato tega ne smemo delati in tudi ne delamo.«

Odredba

Vojna uprava Jugoslovanske Ar-made za Julijsko Krajino, Istro, Re-ko in Slovensko Primorje je izdala sledečo naredbo št. 52 z dne 24. okt. 1946:

Zaradi obdržanja notranje vred-nosti in kupne moči lire, izdane od Gospodarske banke za Istro, Reko in Slovensko Primorje

odrejam

1. Da se tečaj lire, izdane od Go-spodarske banke v odnosu proti me-tro-liri spremeni in se postavlja z 1 : 2, to je za 100 lir, izdanih od Go-spodarske banke = 200 Lir (metrolir), izdanih od Italije.

2. Ta naredba stopa v veljavo takoj.

Namestnik komandanta: generalmajor V. Holjevac l. r. Oddelek za finance pri PPNOC.

vzglede, kako se je treba boriti, graditi in ustvarjati novo, boljše in srečnejše živ-ljenje. Vsa primorska mladina bo šla po poti in za zgledom junaških Komsomol-cev.

Naj živi duh velikega Lenina, ustano-vitelja Komsomola! Živela bratska sovjetska mladina!

Nadaljevanje s 1. strani.

pomočnik za nadvlado privilegiranih izbrancev nad ljudstvom, je re-volucija dala kot veliko pridobitev kulturo vsemu in vsem. Kultura je postala orožje, iz zaostale dežele nepismenih se je razvila dežela znanja, umetnosti, tehnike in moderen gospodarski sistem. Enakoprav-nost žena in razmestitev sposobnih v visokih šolah izobraženih inženirjev, fizikov, kemikov, umetnikov je zagotovila pravičen in smotre-n razvoj čudovite in neslutene Sovjetske zveze.

Sovjetski pisatelji in umetniki so izšli iz vrst socialističnih bor-cev samih, so vedeli za svojo visoko nalogo in niso niti za korak zapustili svojega ljudstva, temveč sami dali najboljši primer, kakor mora sovjetski človek ceniti kri revolucionarjev, ki je rodila domovino, ki se jo mora ljubiti, graditi in hraniti.

V REVOLUCIJI IZVOJEVANA DRŽAVA JE POSTALA UPANJE DELOVNEGA LJUDSTVA VSEGA SVETA

Čeprav so SZ sovražili mogotci vseh držav, vendar niso uspeli tega nasprotstva vsiliti delovnemu človeku, ki je v socialistični državi, veliki Sovjetski zvezi, videl svoj up in svoje sanje. Sovjetska država je postala, čeprav edina država svoje vrste na svetu, vzor in hrepe-njenje. Zaupanje v njeno moč se je izkazalo za vredno, ker danes po končani drugi svetovni vojni si je svet edin, da je pri zmagi nad fašističnim uničevalnim strojem imela levi delež RAVNO SOVJETSKA ZVEZA IN RESILA CLOVEŠTVO. Rdeča armada, otrok revolucije, je v domovinski vojni zmagala in podrla zalego »nadželovca« in na ci-tadelji hitlerjevskega rokovanja — v Berlinu zasadila namesto klju-kastega križa rdečo zastavo revolucije s spom in klavdom, kot znak, da je svetovna morija končana in da Rdeča armada to potrjuje. Pre-magala je sovražnika ne le vojaško, temveč tudi politično. Ideologija, visoka morala in fizična sposobnost rdečearmeja je zmagala nad nem-škim wehrmannom in se pokazala veliko močnejša od moči in mo-ralnega duha Hitlerjeve armade. »Krasnaja Armija« je dokazala, da je armada, ki se bori za napredne ideje, za vzvišene smotre, sposobna zmagati, ker ima neizčrpno moralno moč, ki premaguje vse težave. Nasprotno pa armade, ki branijo reakcionarne ideje v roparskih voj-nah za politiko vladajočega razreda, vselej doživljajo poraz.

Interesi sovjetskega ljudstva in armade so isti, zato je nepre-magljiva in se zaveda, da se bori upravičeno, zaveda se, da so njeni smotri vzvišeni, da je Rdeča armada zaščita socialistične domovine.

OKTOBRSKA REVOLUCIJA — NOVA DOBA V CLOVESKI ZGODOVINI

Socialistična država živi in ni več osamljena. Pridobila si je za-upanje vsega demokratičnega sveta, vseh izkoriščanih. Tega se v bi-stvu zavedajo delovne množice in posebno mali narodi, ki so bili več-stoletni plen tujih zavojevalcev in sedaj upravičeno gledajo v SZ svojo zaščitnico. Iz nazadnjaškega pojmovanja so se zatirani narodi dvignili in našli svojo čast, svobodo in neodvisnost.

Če se kdo zaveda tega, potem gotovo v prvi vrsti jugoslovanski narodi in primorsko ljudstvo. Brez velike Sovjetske zveze ne bi nikdar bila strogolavljena predaprilska Jugoslavija in ne bi vstala toliko ljubljena Titova Jugoslavija. Ves čas osvobodilnega boja proti okupa-torju in domačim izdajalcem je v Titovih ljudeh rasla zavest, da za nami stoji velika zaščitnica Sovjetska zveza.

Tako se je tudi nam izpolnila zahteva po ljudski oblasti, ki je globoko zasidrana v zavesti jugoslovanskih narodov. Danes na vsakem koraku čutimo, da smo s preteklostjo prelomili. Ljudska vojska, rojena v viharju, v gozdovih in neenakem boju, je postala naša armada — zaščitnica svobode in interesov svojega ljudstva.

Ko se spominjamo velike Oktobrske socialistične revolucije, se je spominjamo kot velikega trenutka preoblikovanja v novo življenje. Naše misli so pri svobodnih sovjetskih narodih, pri svobodnih množicah Sovjetske zveze.

Ob teh mislih spoznavamo človečanska načela velikega Lenina in Stalina, spoznavamo zgodovinsko vlogo SZ, kot prve domovine delovnih ljudi, spoznavamo veliko domovinsko ljubezen naše, jugoslovanske KP, ki je dala pobudo za osvobodilni boj, spoznavamo veličino domovinske vojne in v nas raste nezlomljiva zavest, da velika osvobodilna stvar ljudstva v Julijski krajini ne more zamreti za »zeleno mizo«, kjer so prisotni sovražniki prave ljudske demokracije, ampak da bo o njej dokončno odločalo in odločilo ljudstvo samo, če ne danes pa jutri, zato ker se ljudstvo tega zaveda in za to vztrajno bori.

Živela Oktobrska revolucija! Živela domovina srečnih, delovnih ljudi — Sovjetska zveza! Živel genialni voditelj Stalin! Živela ljudska demokracija!

Ob volitvah v Sloveniji je spregovorila tudi Primorska.

Tudi mi bomo prej ali slej volili na voliščih tako dostojno, kot smo volili v trdi, krvavi borbi in kot volimo s sitnim delom danes

Primorski ljudje se nismo niti za trenutek čutili nekaj drugega kot ostali naši bratje Slovenci, vedno smo čutili, da je slovenski narod do zadnjih meja neporušna enota, kateri je lepša bodočnost zagotovljena le v trdnem sožitju z ostalimi narodi Jugoslavije, kot nas to uči najlepši primer narodov Sovjetske zveze.

Zato Primorska ni nikdar svojevoljno pisala svoje zgodovine, ampak se je uporno borila za to, da bi šla po isti poti, kot gre ves ostali slovenski narod. Zato ni primorsko ljudstvo niti za trenutek obstalo v borbi za svojo svobodo, zato je tudi pod najtežjimi pogoji fašistične okupacije bilo prav tak boj za svojo svobodo, kakor kateri koli ostali predel Slovenije, če ne še odločnejše in vztrajnejše. Polem je torej tudi nujno, da je domovinska vojna slovenskega naroda skupno z ostalimi jugoslovanskimi narodi in demokratičnim svetom dala tudi Primorski Deveti maj, dala zmago nad fašizmom, dala svobodo delovnemu ljudstvu Primorske. In od takrat naprej se čuti primorski človek še bolj zavestno kot nekočljivi del Jugoslavije, ker je za to svojo pravico prelival kri in s tem dokazal, da je to njegova neomajna volja.

Toda zgodovina dobrega leta po svobodi kaže, da primorskim ljudem krato to pravico svobode imperia-listične sile, ki neusmiljeno trgajo primorsko zemljo in kosajo njeno ljudstvo na vse načine, samo da bi ji mogli vzeti svobodo in jo odtrgati od Jugoslavije.

Navzlic temu Primorska vedno spel spregovori, še več, manifestira skupno z jugoslovanskimi narodi in, če je treba, v tem manifestiranju tudi daje žrtve, da dostojno pokaže vsemu svetu, kam dejansko pripada in kam bo prej ali slej zaradi pravice in zaradi vztrajnosti svoje borbe tudi pripadla.

Primorsko ljudstvo se je samo vključilo v skupne delovne napore narodov Jugoslavije, samohotno razvijala organe svoje ljudske oblasti in prav tako iz vsega srca sodoživlja in ljudske oblasti. Zato ni nič čudnega, če se je vsa Primorska v dneh priprav na volitve v Sloveniji spremenila v silno, veličastno, solidarno manifestacijo, v kateri so naši ljudje dali duška svoji težnji po svobodi in povedali vsemu svetu, da tudi zmaga Osvobodilne fronte na volišču pomeni zmago primorskega ljudstva, pomeni korak naprej v borbi za svobodo celotne Primorske.

Čujmo, kaj pravijo primorski ljudje:

Neka žena na Grgarskem je dejala: »Nihče nas ni vprašal takrat, odkod je tvoj sin, ko ga je bilo treba žrtvovati v boju proti fašizmu, nihče le ni vprašal, ali je s Stajerske, Krajske ali Primorske, prav tako kot mi nismo vprašali nikogar, odkod je prišel, ampak samo, zakaj se bori. In vsi smo se tedaj borili in vsi žrtvovali za uničenje fašizma, za zmago poštenih ljudi na svetu. Ta zmaga je prišla; sem pa prepričana, da so na svetu nepošteni ljudje, to so tisti, ki danes drugače govorijo, kakor so govorili takrat, to so tisti, ki nam kratijo osnovno pravico, to je pravico, da bi živeli skupno z ostalimi Slovenci v skupni domovini Jugoslaviji. Takim ljudem mi od srca povemo, da jih nimamo radi in da niso naši prijatelji. V Sloveniji volijo in tudi jaz bi volila, kako z veseljem bi volila, toda ne morem, ne smem, ker se nimam pravice biti državljanka Titove Jugoslavije. Pomislite, za Jugoslavijo sem žrtvovala sina in vse, kar sem imela, in še se dobe v svetu ljudje, ki si upajo praviti, da nisem državljanka Titove Jugoslavije. Ali more kdo bolj ljubiti svojo domovino, kakor jo ljubimo Primorci, ki smo se res dolgo dobo trdo borili za svojo svobodo, za Titovo Jugoslavijo! Zato, ker se je čutil po srcu Slovenca, zato so mojega moža vlačili po koncentracijskih taboriščih, ga sodili pred tribunalom v Rimu in iz ječe se ni vrnil več. Ali si more kdo misliti, da on ni bil Titov borec, ker so ga fašisti prav zaradi tega ubili, ali si more kdo misliti, da nisem jaz za Titovo Jugoslavijo, če sem zanj dala svojega dragega sina? In vendar ne moremo Primorci voliti. Jaz

pa pravim, prej ali slej bomo tudi mi na voliščih volili tako dostojno, kot smo volili v trdi, krvavi borbi in kot volimo s svojim delom in s tem dokazujemo, da prav tako ljubimo našo Titovo Jugoslavijo, kakor jo ljubijo tisti, ki danes glasujejo na voliščih za našo Osvobodilno fronto!

Primorska je govorila na veličastnih solidarnostnih zborovanjih v vseh večjih krajih po Primorskem. Idrja je bila na predvečer volitev v Sloveniji en sam vzklík: »Hočemo republiko, hočemo Tita! Živela zmaga Osvobodilne fronte! Živela naša ljudska oblast!« Idrjčani pravijo, da je bil to glas Idrje, da je bila to volja tamnega ljudstva. Prav tako so po ostalih krajih ljudje manifestirali in vzklíkali Osvobodilni fronti in njenim kandidatom ter zmagi volje demokratičnih množic slovenskega naroda.

S teh zborovanj so pošiljali Primorci celo vrsto pozdravnih resolucij maršalu Titu, vladi Ljudske republike Slovenije, Izvršnemu odboru OF, poedinim kandidatom OF in volivcem širom Slovenije.

Tako so Ajdovci na svojem solidarnostnem zborovanju naslovili na volivce v Sloveniji resolucijo, v kateri pravijo med drugim: »Volili boste ljudi, ki so stali narodu trdno ob strani v najtežjih letih naše osvobodilne borbe, v veliki, težki preizkušnji, ko se je odločeval obstoj nas vseh. V tej borbi, kateri je dala vsebina naša Osvobodilna fronta, smo izklesali svojo skupno bodočnost, neporušno povezano z bodočnostjo domovine Titove Jugoslavije in ostalih naprednih držav. Mi smo na vsako zmago Osvobodilne fronte ponosni, ker vemo, da so to koraki naprej, ker vemo, da se s tem utrjuje svoboda slovenskega naroda. V tej zavesti smo trdno prepričani, da boste, bratje širom Slovenije, pokazali moč delovnega ljudstva in trdnost frontovskih borcev za pravico, za Titovo Jugoslavijo, za Slovenijo in za nas Primorce.«

Prav tako so preko radio-oddajne postaje v Ajdovščini poedinim zastopnikom organizacij in udarniki poslali pozdrave na dan samih volitev volivcem po Sloveniji.

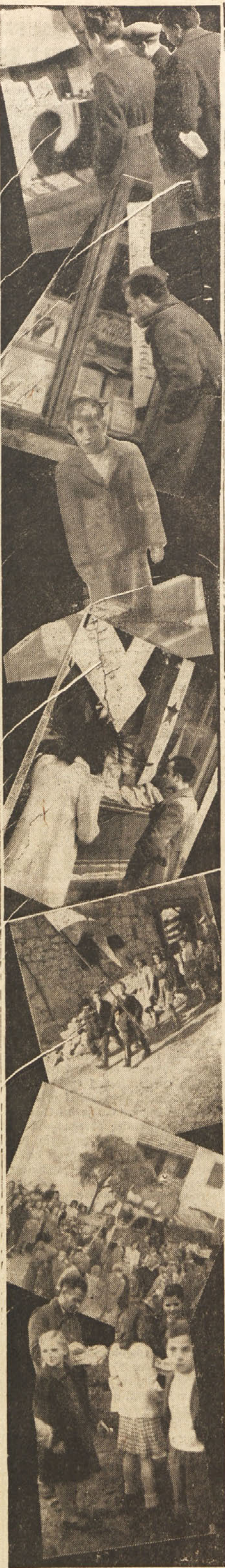
Udarnik iz Pokrajinskega avtopodjetja v Ajdovščini, tovariš Franc Pečenko je med drugim dejal: »Moja goreča in največja želja je, da bi nam ves svet priznal, da smo del vas vseh in da bi z vami enakopravno volili. To je naša pravica, za katero se borimo.«

Udarnica iz Avtopodjetja z Ajdovščine, Darinka Hočevar, ki so ji fašistični okupatorji razgnali vso družino, vse svojce, je pozdravila: »Bratje in sestre v svobodni Sloveniji! Kaj naj vam povem? Delo mi je največje veselje, zato tudi najbolj ljubim našo domovino, Titovo Jugoslavijo.« — In potem spel nadalje: »Trdno vemo, da četudi ne bomo volili vsi skupaj jutri, bomo to storili pojutrišnjem, kadar koli pa bomo prišli na volišče, bo to ponovna zmaga Osvobodilne fronte, ponovna zmaga delovnih ljudi.« In je zaključila: »Se enkrat vas pozdravljam iz vsega srca in vam želim, da bi z vso domovinsko ljubeznijo pokazali vsemu svetu, kakšni smo Titovi ljudje.«

Tajnica Antifašistične fronte žena v Ajdovščini, Ana Bajec, je med drugim dejala: »Me žene in matere smo ponosne na svojo kri, žrtvovano v borbi za svobodno Titovo Jugoslavijo, čeprav s solzami v očeh in z nepogaslivo mržnjo do naših sovražnikov. Dragi bratje in sestre po Sloveniji! Ko svobodno volite, vedite, za kako veliko stvar dajete svoje glave; vedite, da je zavest primorske žene samo ena in ta je: da je za svobodo častno umreti in da se je za svojo domovino dolžnost žrtvovati in da je ponos graditi to, kar si je narod s krevjo priboril!

Kot primorska žena in mati, ki sem ponosna na to, da sem mati partizana, vam, bratje in sestre po Sloveniji, na dan volitev iskreno čestitam in se skupno z vami veselim zmage naše volje — zmage Osvobodilne fronte!

Tudi pionirček Rajko Ergaver je spregovoril pred mikrofonom: »Ne-koč sem med vojno pisal parole po zidovih, pa so me prijeli Nemci in zaprli. Sedaj sem načelnik pionirjev

V vseh večjih krajih so bile izložbe okusno okrašene in povsod so se ljudje ustavljali pred njimi. — Z zastavami so sprejemali avtokolono, ki je vozila knjige in mladina je celo šla nasproti. — Največje veselje je bilo, ko so prišli v vas, kjer so jih sprejeli s cvetjem in harmonikami. — Vsak je izbiral, vsak kupoval in tudi našel zaželeno knjigo.

„Ti pa dolgo izbiraš“ Par misli k „tednu naše knjige“

Kako je fašizem požgal in uničeval slovenske knjige na Primorskem, ve vsako.

Ob osvoboditvi so bile knjižnice prazne. Do decembra 1945 pa so ukazali Primorci ustanoviti 57 knjižnic s 15.529 knjigami. Do »Tedna naše knjige« je bilo v Vzhodni Primorski 144 knjižnic s 33.766 knjigami. Pri tem pa niso čestite knjige, ki so jih knjižničarji izločili zaradi preozke vsebine, polne hlapčevske, izkoriševalne miselnosti. »Razbijmo stare predsodke, strmo malodušje, ki ovira delovnega človeka v svobodnem razvoju!« je zaveto v krogih čitalcev. Danes so knjižnice očistene vsebine cimerave sentimentalnosti in nastrnega zasluživanja. Da je bila to zahteva večine, potrjuje navdušenje množic za novo, napredno knjigo, za misli, ki so žarele iz oči neustrašnih borcev, ko so s pesjo in zobmi jurili na belonske bunkerje sovražnikov delovnega ljudstva, navdušenje za tiskano besedo, ki diha vso toplino umirajočega srca najboljših sinov, ki so se poslajali od otrok in žen, od očetov in mater, od vseh poštenih, delovnih ljudi. Stari in mladi iz vseh stanov so sprotno sprejeli tiskane misli, ki jih doživljali srce udarnega delavca, kmeta in izobraženca, ko snuje načrte, ko ustvarja in gradi. Primorsko ljudstvo je objelo knjigo lastnega življenja, trpljenja, skrbi in sreče, dela in uspeha. Delovne množice vedo, da bo nova knjiga s svojo nesmrtno silo ustvarjajočega, gradečega in zmagujočega duha navduševala, prepričevala in pretapljala srbi v srečno zavest miru in moči. Vedo, da bo šla njena vsebina od srca do srca, da bo vse objela in združevala v duhu nezlomljive skupnosti, enotnosti in železne volje do svobodnega razvoja zdrave rasti in blagostanja.

Kdor je videl in poslušal te množice, ki so s cvetjem, zastavami, s smehljajem in vso toplino sprejele knjige, je spoznal, da ti ljudje niso srli le fašizma, obračunali so z zastaranimi nazori, v katerih so bili rojeni in vzgajani, katere so dihal na vsakem koraku. Naj navedem dokaze.

Stara žena iz Banjšč, je skrbno ogledovala razstavljene knjige. Vsako je vzela v roke in jo z vidnim spoštovanjem položila na mizo. »Ti pa dolgo zbiraš,« jo je potrpeljala po rami zajetna kmetica, »kaj pa iščeš?« Mladim komunistom! se odreže žena. Soseda se nasmeje od srca: »Ali jo boš ti brala?« Sem jo že, kupila pa jo bom za hčer. Tudi za mladino je treba skrbeti.

Z NAPREDNO SLOVENSKO KNJIGO PO NAŠIH VASEH

Teden naše knjige od 20. do 27. oktobra je bil velik praznik. Odbor za ljudsko prosveto pri propagandni komisiji okrožnega odbora OF je organiziral tri kamione, ki so sestavljali kolono, ki je potovala po vseh okrajih. Prvi kamion je vozil zbirko naprednih slovenskih knjig politične, literarne in poljudno znanstvene vsebine, drugi je prevažal sovjetski film »Glasbena zgodovina« in potem »Sekretar rajonskega komiteta«, s tretjim pa se je peljala igralna družina iz Ajdovščine, ki je uprizorjela sovjetsko komedijo »Tuje dete«.

Sprejem knjige je bil nadvse prisrčen. V Črnom vrhu je kljub močnemu dežju bilo zbranih okrog 300 ljudi. Predsednica aktivna ZAMJK tov. Cvetka Lampe je spravevala zlasti za mladinsko literaturo, za katero je aktiv zbral skupno denar.

V Idriji je bilo na Titovem trgu zbranih 1500 ljudi z jugoslovanskimi in sovjetskimi zastavami. Ob prihodu avtomobila je tretji zaigral nekaj partizanskih pesmi, množice pa so se zbrale okrog vhoda v poslopje MNOO, kjer so bile knjige razstavljene. Sindikalna organizacija je zbrala za knjige preko 300.000 lir; spravevali so tudi za mnoge strokovne knjige, ki jih bo sedaj odbor za ljudsko prosveto nabavil.

V Cerkno, nekdanje središče osvobojenega ozemlja, smo prišli z zamudo, kljub temu pa so nas pričakovali in mladinke so obsule avtomobil s cvetjem. Dvorana, kjer se je vršilo prodajanje knjig, je bila polna ljudstva. Cerkno samo pa je bilo okrašeno s parolami in z izložbo naših knjig.

V Slapu so nas nestrno pričakovali. Pionirji so nas čakali že pred vasjo, ko pa so nas zagledali, so stekli v vas sporočiti: »So že tu.« Lep sprejem je bil tudi pri Sv. Luciji in v Podmelcu, najbolj veličasten pa je bil v Tolminu. Na trgu je bilo zbranih 700 ljudi in tov. Rudi Modričanov, predstavnik prosvetnega društva »Mirka Škofarja« je z nagovorom pozdravil našo knjigo. Nato je gimnazijski pevski zbor zapel nekaj pesmi, množice pa so vzklíkale našim voditeljem in napredni knjigi.

V Čepovan smo prispeli v torek zjutraj. Ker je bilo veliko zanimanje, so knjige ostale v tem kraju do večera, sami pa smo krenili naprej v Kal. kjer je bil sprejem najbolj iskren in prisrčen. Tu je bilo zbrano mlado in staro iz vseh okoliških vasi in vsaka skupina je imela svojo zastavo. Hiše so bile vse okrašene s parolami, mladina je med vzkliki in petjem okrasila avtomobil s cvetjem in član KNOO tov. Jug Ivan je v svojem govoru poudaril, da naša borba ni prinesla narodu samo osvoboditve, ampak mu je tudi na široko odprla pot do svojega nezastisljivega kulturnega poleta. Harmonikar pa se je postavil pred mikrofona, da je pesem donela daleč naokrog. Sedem mladink iz vasi Lipice in Testena je v desetih minutah prodalo 58 izvodov Primorske borbe; najprirednejša je bila tovarišica Zabar Gabriella, ki je sama prodala prva deset izvodov.

Na Banjščici je bil med množico ljudstva, ki je sprejela knjigo z vzkliki, prav v prvi vrsti pri zastavi tudi g. župnik Alojz. On je prvi natančno pregledal vse knjige in po podrobnem pogovoru s prodajalcem kupil najnaprednejše med njimi. V vipavskem okrožju se je avto ustavil v Ajdovščini, St. Vidu in Sempasu. V St. Vidu se je gruča pionirčkov oprlija avtomobila, tako da se je sofer prav jezil, ker ga je skrbelo, da ne bi katerega povozil. V Sempasu pa so kupili mnogo knjig tudi tečajniki upravnopolitične šole.

V četrtak je potovala naša kolona po postojnem okraju. V Senožečah tudi ostru burja ni zadržala prebivalcev iz sosednjih vasi, da ne bi prišli nakupovat knjige. Ustavili smo se tudi pri sanatoriju, ker so bolniki sporočili, da bi radi nakupili knjige; sami pa pač niso mogli priti v prodajalnico. Take ljubezni, s kakršno so sprejemali knjige bolniki, nisem videl še nikjer. V Bukovju so kupili skoraj popolno zbirko vseh knjig. V St. Peter smo prišli prekasno, zato se je prodajanje tam vršilo ves naslednji dan.

Takega navala množice, kot je bil v Hlirski Bistrici, pa ni bilo še nikjer drugje. Sindikalna organizacija je zbrala za svojo knjižnico 40.000 lir. Mladina iz vasi Prelože, ki šteje 28 hiš, je v domači vasi v sporazumu s KNOO napravila nabiralno akcijo za krompir, nabrano blago je prodala v zadrugi in si za izkupiček 1800 lir nakupila knjige.

Po kratkem postanku v Šepjanah se je avto ustavil v Podgradu. Kar presenečeni smo bili, ko nas je tam že čakala godba naše ljudske Armade in nam zaigrala venček borbenih pesmi. Pozdravila

Ne le v Banjščah, povsod so kupovali starši knjige za svoje otroke z vso premišljenostjo, da bi težko zasluženi denar porabili za res dobro knjigo. Ob takih primerih smo razumeli mlade knjižničarke, ki so prišle iz oddaljenih vasi z nahrbtniki po knjige. Razumeli smo njihovo zaskrbljenost, saj so izbirale knjige za vse vasčane. Vsebinska jim je bila že znana. »Ali ste jih že čitale?« smo se čudili. »Saj imamo vendar mladinske sestanke. Tam smo govorili o njih. Za nakup knjig se je treba vendar pripraviti. Knjige se ne kupujejo kakor maček v zaključku.« Čudili smo se razsodnosti teh delovnih deklet in odločni volji za izobrazbo in duhovno rast. Pristopili so fantje. Živahen razgovor je razkril delo mladinskih sestankov. Čitalni večeri, literarni razgovori, dramski in recitatorski sestanki, razni tečaji, vse samo prizadevanje za spoznanjem resničnega življenja. Resnost v mladih očeh, premišljenost v izrazih je dokazovala, da so le besede iskrene; navdušenje pa je potrjevalo, da ta mladina tudi dela. Pozabili smo na dež in burjo, na trdo ležišče in neprijetnosti takega polovanja in obljubili mladini vso pomoč. »Se bomo prišli in pripeljali bomo tudi knjige za pionirje in najmlajše.« »Saj že zbiraš denar,« so pojasnjevali. Tudi mi ne bomo odnehati. Naše vsake knjižnice morajo biti polne, da bo vsak lahko čital v zimskih večerih.

Za tako ukaželjno mladino je treba živčevati vse! Starši so je upravičeno lahko veseli. Prihajali so knjižničarji sindikalnih podružnic. Preden so nabrali kupe knjig, so bili za njimi že delavci z zastavami. S ponosom in pesmijo so odnesli knjige v podjetja, kot ključ k resničnemu napredku. Prihajali so učitelji in učiteljice s pionirji. Otroci so bili zradoščeni ob številnih brošurah, ki so jih nakupili s svojimi prihranki.

To ni bila navadna kupčija. Brez barantanja in preizkušanja so se vrstile množice ob dolgih mizah, ogledovale, listale in razpravljale o vsebini. Vsi smo doživljali silo razuma, zato je bilo veselje še popolnejše in toplješe.

Primorska ni le osvobodjena. Uspešna obnova in kulturne prireditve dokazujejo, da je v bistvu tudi zgrajena. Od januarja je bilo odigranih 534 iger, 400 množičnih proslav, 60 koncertov. Vsak okraj je imel festival, vse okrože pa »Parado dela«, dovolj prepričljive dokaz o zdravi sili primorskega ljudstva. Tisoči novih knjig, ki so v »Tednu naše knjige« napolnili vsake knjižnice, bodo to delo še poglobili.

Na Banjščici je bil med množico ljudstva, ki je sprejela knjigo z vzkliki, prav v prvi vrsti pri zastavi tudi g. župnik Alojz. On je prvi natančno pregledal vse knjige in po podrobnem pogovoru s prodajalcem kupil najnaprednejše med njimi. V vipavskem okrožju se je avto ustavil v Ajdovščini, St. Vidu in Sempasu. V St. Vidu se je gruča pionirčkov oprlija avtomobila, tako da se je sofer prav jezil, ker ga je skrbelo, da ne bi katerega povozil. V Sempasu pa so kupili mnogo knjig tudi tečajniki upravnopolitične šole.

V četrtak je potovala naša kolona po postojnem okraju. V Senožečah tudi ostru burja ni zadržala prebivalcev iz sosednjih vasi, da ne bi prišli nakupovat knjige. Ustavili smo se tudi pri sanatoriju, ker so bolniki sporočili, da bi radi nakupili knjige; sami pa pač niso mogli priti v prodajalnico. Take ljubezni, s kakršno so sprejemali knjige bolniki, nisem videl še nikjer. V Bukovju so kupili skoraj popolno zbirko vseh knjig. V St. Peter smo prišli prekasno, zato se je prodajanje tam vršilo ves naslednji dan.

Takega navala množice, kot je bil v Hlirski Bistrici, pa ni bilo še nikjer drugje. Sindikalna organizacija je zbrala za svojo knjižnico 40.000 lir. Mladina iz vasi Prelože, ki šteje 28 hiš, je v domači vasi v sporazumu s KNOO napravila nabiralno akcijo za krompir, nabrano blago je prodala v zadrugi in si za izkupiček 1800 lir nakupila knjige.

Po kratkem postanku v Šepjanah se je avto ustavil v Podgradu. Kar presenečeni smo bili, ko nas je tam že čakala godba naše ljudske Armade in nam zaigrala venček borbenih pesmi. Pozdravila

Nadaljevanje na 4. strani.

pravih sol in da smo dijaki prisiljeni zapustiti svoje domove in iskati znanja na solah v coni B. Samo Osvobodilna fronta in naša ljudska oblast lahko da demokratični mladini pravo šolo. Zato mi danes vemo, da pomeni zmaga Osvobodilne fronte na volišču tudi zmago v gradnji naše napredne šole. Mi po coni B bomo kmalu volili. Z našimi volitvami pa bo neporušno povezana zahteva, da volijo tudi naši starši, bratje in sestre po coni A, kjer jih še zapirajo tučji!

Tako dokazuje primorsko ljudstvo svojo trdno voljo, da vztraja v borbi za svojo osnovno zahtevo: Hočemo k Titovi Jugoslaviji!

Aleksej Tolstoj:

KRUH

Na steptanem dvorišču ni bilo ljudi. Pod kupi snega so ležali velikanski kotli z vojnih ladij. V daljavi je visela rešetčasta grmada mostnega žerjava. Sajasta okna kovačnice so se motno rumenila.

Ivan Gora je z naporom odprl lesno vrata. Nekaj tucatov razburjenih obrazov se je obrnilo k njemu: »Bolj tiho, ti!« V ozki dolgi kovačnici je smrdelo po oglju, ki je telo v vgnjih. Poldrugi sto delavcev je poslušalo svetlo lasnega, majhnega človeka z veselimi rožnatimi obrazom, ki je razvneto klati z rokami. Bil je v črni suknjeni srajci, prepasani z jermenom. Ovrtnik na tankem izobraženskem vratu je imel odpet, zenice svetlih, okroglih oči so mu premeteno švigale po obrazih poslušalcev.

»...Vsa naša naloga je, da ohranimo svetu čistost revolucije. Na oktobrsko revolucijo ne gre gledati kot na »stvar zase«, kot na nekaj, kar lahko samostojno raste in se razvija... Če stopi naša revolucija na pot takega razvoja, se neogibno začnemo prerajati in ne ohranimo svoje čistosti, ampak se na vrat na nos zavalimo izdol, v malomeščanski življenjski, k malomeščanskim zanimanjem ruske vasi, v objem našemu kmetiču...«

Naglo se je zmrdnil, kakor bi hotel izraziti vekovečnega ruskega kmetiča in se celo prijel za nevidno bradico. Delavci se niso zasmeli, niti eden ni pritrdil norčevanju. To je govoril eden izmed voditeljev »levih komunistov«, ki so tiste dni naskakovali Leninovo gledanje na mir...

»...Prvi korak naše revolucije — nizdol v močvirje — to bo umazani brestski mir... Podpišemo se na našo kapitulacijo, in svetovna revolucija bo prodana za lečno juho... Na brestski mir ne moremo iti — pa naj bi nam grozilo karkoli.« (Oči so se mu do skrajnosti razširile, kakor da bi hotel z njimi pogoltniti vso kovačnico s poslušalci vred.); »Ugotavljam: pa čeprav bi nas nemški imperializem celo zadušil... Čeprav bi poteptal našo »Rasejo«... To bo celo jako dobro. Zakaj? I, zato, ker bo tak pogin — naš pogin zažgal svetovni požar... Zato ne moremo odgovoriti na nemške zahteve z brestskim mirom, ampak z vojno, s takojšnjo revolucijsko vojno. Vile proti nemškim topovom?... Da — vile...«

Ivanu Gori so se naježili lasje na tilniku. A dasi bi rad še poslušal govornika — do zamene dežurnih ni bilo več niti uro časa. Preril se je k vratom in zakašljal od mrzlega zraka. Stopil je v pisarno, dobil naredbo v Smolni, vzel obrok — kos rženega kruha, sladko dišečega po življenju, ga previdno spravil v žep krznenе suknje in odkorakal po cesti proti črnemu stebreniku Navrskih vrat...

S strani pušče so se pokazale sence brezdomnih psov — neslišno so se približali cesti. Sedli so tik ob poti — dva tucata raznih barv — in gledali korakajočega človeka s puško.

Ko jih je Ivan Gora minil, so psi pobesili glave in jo ubrali za njim...

»Glej si ga: mi z vilami, Nemci pa s topovi — in to naj bo »celo jako dobro.« je samemu sebi pod nos mrmral Ivan Gora, gledaje v mrazno meglo... »Po njegovem torej sledi: takojšnja vojna z vilami... Da nas zmlejejo in pokončajo... In to je jako dobro... Razumeš, Ivan? Pa da me precej ustrele — to mora biti provokacija...«

Ivanu je postalo kar vroče... Nič več ni korakal — letel je, klobučevinasti škornji so mu žvižgali... Leta petnajstega mu je bil brat, ki so ga kmalu potem ubili, pravil, kako je njihov divizijski general udaril na sovražnika; treba je bilo prekoračiti globoko dober — pa je poslal štiri eskadron — naj zasujejo deber s svojimi telesi, da bodo drugi po živem mostu prešli na ono stran...

»Po njegovem ni torej Sovjetska Rusija za nobeno drugo rabo, kakor da nastelje drugim živ most?«

Mahoma je obstal. Pobesil je glavo — in se zamislil. Psi so bili prišli skoraj prav do njega... Trznil je z ramenom, da si popravi jermen puške, in krenil naprej.

»To ne drži...!«

Glas, s katerim je bil izrekel te besede, je bil od mraza tako močan, da so se psi za njim naježili...

»Ne drži! Mi sami bi radi s svojimi rokami utipali socializem, evo... Če si je v ta namen treba sleči sedem kož, si slečemo sedem kož... Toda sovializem hočemo videti za živih dni... Ti pa — vile v roke! In potem — čemu to: kmet je močvirje, kmet je sovražnik!...«

Spet je obstal sredi Jekaterinhofskega prospekta, kjer je v visokih hišah, skozi zamrznjena okna in reže med zavesami tu pa tam rumenela luč. Ivan Gora je bil tudi kmet — batkov osmi sin. Razen najstarejšega — ta je zdaj gospodaril na treh desetinah v Nižječirski stanici — so vsi sinovi služili. Tri so bili ubili na vojni. Trije so bili izginili brez sledu.

»Nu, veste kaj: vse kmete v en kotel, ves kmečki stan?... To, brat, je misel... Eh, ti ne poznaš vasi: tam je buržuja morda še nekoliko čistejši od mestnega — in nanj pride po deset proletarcev... Kar se pa tiče zaostalosti — to je res...«

Ura je bila tri po polnoči. Ivan Gora je stal v Smolnem na straži pri vratih. Na dolgi hodnik so bili podnevi nanesti snega. Žarnica pod stropom toliko da je svetila. Pusto je bilo. Prsti so primrzovali k puški. Na straži pri vratih tovariša Lenina je človek lahko po mili volji premišljeval, kadar ni bilo nič opravka. Velike reči so se bili lotili: takšno ogromno deželo dvigniti iz nevednosti, in vso oblast, vso zemljo, vse tovarne, vsa bogastva prepustiti njim, ki delajo!... Za dne, v razvnetosti, vpricho ljudi je bilo temu lahko verjeti. Ob nočni uri na mrzlem hodniku pa se je začeljenj takisto, kakor da bi ga obhajal dvom... Pot je dolga — ali bo dovolj moči, ali je življenje dovolj dolgo?

Z glavo je Ivan Gora veroval, telo, ki mu je drgetalo v ponošeni krzneni suknji, pa se je nagibalo k oporekanju. Iz žepa je zaudarjal voj pečenega kruha, v trebuhu je nekaj sesalo, a jesti na straži je bilo Ivana Gora sram.

Od daleč je bilo slišati nekoga, ki je po kamenitih stopnicah prihajal iz tretjega nadstropja nizdol. Na hodniku se je neraločno pokazal človek v kožuhi, ogrnjenem čez ramena — stopal je naglo, glavo v jancji kučmi je držal pobešeno, ozeble roke je tiščal v hlačne žepke. Ko se je približal je Ivan Gora olajšano razklenil velika usta v nasmeh. Ob pogledu na tega človeka so dvomi izginjali. Obrnil je ključ v vratih rekoč:

»Ste se premrazili, Vladimir Ilič, pa ste prišli, da se pogrejte?«

Lenin je s komaj opazno šklečimi očmi najprej hladno, nato topleje pogledal izpod čela — in na sencih so se mu mahoma pokazale gubice.

»To ti je reč,« je dejal in prijel za kljuko na vratih. »Ali ne bi bilo moči takoj dobiti monterja in popraviti telefon?«

Monterja ta mah ne bo dobiti, Vladimir Ilič, dovolite, da jaz pogledam.

»Da, da, pogledajte, prosim.«

Ivan Gora je zarožljaj s pušnim kopitom in stopil za Leninom v toplo, zelo belo sobo, ki jo je spod stropa osvetljevala gola žarnica na škripcu. Prej (ko je bil Smolni še zavod za plemenite gospodične) je tu stanovala razredna dama, in kakor je bilo za njenih dni, tako je bilo vse ostalo: v enem kotu slaba jelševa jedilna omarica, v drugem — zrcalna omarica bazarnega dela, ogoljeni nasljički z ogoljenim divančkom, v globini sobe pa nevisok bel zaslon in za tem dve železni postelji, na katerih sta spala Vladimir Ilič in nedžda Konstantinova. Na oluščeni damski mizici je stal telefon. Vladimir Ilič je delal v tretjem nadstropju, sem je prihajal samo ponočevati in se gret. Toda zadnji čas je pogosto tudi čez noč ostajal na vrhu, v naslanjaču za svojo mizo.

Ivan Gora je prislonil puško in si jel dihati v prste. Vladimir Ilič je na divanu za okroglo mizo pregledoval popisane listke. Ne da bi vzdignil glavo je polglasno vprašal:

»Nu, kako je s telefonom?«

»Precej ga pokvarimo. Nič ni nemogoče.«

(Nadaljevanje sledi.)

NAŠA RADIO-ODDAJNA POSTAJA SE IZBOLJŠUJE

POSTAVILI SMO NOV ŽELEZEN-ODDAJNI STOLP

Že nekaj časa poslušamo na Primorskem v času od 18 do 19.30 in od 19.30 do 19.45 naše lokalne vesti, ki jih oddaja radiooddajna postaja v Ajdovščini. Poleg tega pa prav v istem času močno in razločno v večini predelov Julijske krajine slišimo tudi oddaje Radia Ljubljane, ki jih jača postaja v Ajdovščini.

Niš čudnega ni, če primorski ljudje z veliko ljubeznijo pišejo poročila za svojo radiooddajno postajo in da se ponosni nanjo pripravljajo na kulturno prosvetne večere, ki jih bodo oddajali po radiu.

Vendar pa moramo v delu našega radia v Ajdovščini zabeležiti spet en dogodek. Zaslini leseni drog je zamenjal okrog 50 metrov visok železen nosilec, ki nam bo omogočil, da bodo oddaje še jas-

Tako so dvigali nov železni oddajni stolp v Ajdovščini

ker sem čutil dolžnost, da mora vsak izmed nas nekaj napisati, če hočemo, da

bo res oddaja taka, da bo govorila o naš primorskih ljudeh.

Prav tako morajo kulturno-prosvetne skupine delati z vsemi silami na to, da zberejo svoj program, da bomo preko radiooddajnikov povedali vsemu svetu, da živi na kraskih skalah, za Trnovskim gozdom in po Brkinih in Istri ljudstvo, ki ima svojo pesem, svojo besedo, kratko in malo svojo kulturo, proti kateri je nastopala z vsem nelzposnim terorjem dvatisočletna fašistična kultura.

Tako bo postala naša radiooddajna postaja v Ajdovščini res v celoti naša in bo govorila svetu o primorskih ljudeh, nam pa o tem, kaj delajo ljudje po ostalem svetu. Nenehno moramo graditi, nenehno moramo izpopolnjevati ne le v pogledu tehničnih izboljšav, ampak tudi v pogledu vsebine.

Delavca pri dvigavanju stolpa

nejše in še močnejše. Spet so prijeli naši ljudje udarniško za delo in kljub vremen-skim neprilikam in burji dvignili železno konstrukcijo, preko katere bodo šle naše vesti v svet. Prav ta dogodek v pogledu tehnične izboljšave naše radiooddajne postaje v Ajdovščini pa mora biti napotilo vsem našim ljudem, delavcem, kmetom, mladini, ženam, inteligentom, dijakom, da z vso svojo ljubeznijo ekrbe za to, da bo radio-oddajna postaja v Ajdovščini vsak dan bolj naša, da bo preko njenih oddajnih stolpov šel v svet vsak dan jasnejši glas Primorske, da bo vsakdo lahko slišal, kaj delajo naši ljudje v Julijski krajini. To se pravi, da mora vsak primorski človek biti tak, kakor je bil očka iz bližnje Gorice, ki je prišel v Ajdovščino na radio-postajo s polu papirja, na katero je napisal novice iz goriske okolice in dejal: »Napisal sem nekaj za našo radiopostajo,

Z NAPREDNO SLOVENSKO KNJIGO PO NAŠIH VASEH

Nadaljevanje s 3. strani.

sta nas tudi tajnica AFŽ tov. Ujčič Ivanka in predsednik prosvetnega društva tov. Stanič Anton, ki sta nam pristočno stisnila roke. Soba v šoli, kjer smo knjige prodajali, je bila vsa okrašena in učitelji so se zanimali zlasti za pionirski tisk. Ob odhodu smo se zahvalili vojaški godbi, ki nam je še v slovo zaigrala nekaj pesmi.

Dne 25. oktobra zvečer smo prispeli v Hrpelje-Kozino, kjer se je v soboto vršilo prodajanje knjig v dijaškem domu. Ker je zmanjkalo nekaterih knjig, med drugim Kardeljeve »Pot nove Jugoslavije« »Slovenski zbornik 1945«, je eden naših avtomobilov takoj pripeljal novo zbirko.

V Črni Kal smo prispeli, ko še niso bili vsi zbrani. Ljudstvo je potem prikorakalo iz sosednjih vasi v sprevedu in z zastavo na čelu.

Po končani prodaji smo krenili v koprski okraj. Še isti dan smo prodajali knjige v Kubežu, v nedeljo pa v Dekanih in v Smarju. Istrsko ljudstvo, ki je bilo pod fašističnim terorjem najbolj zatirano, je še z večjo ljubeznijo sprejemalo slovenske knjige. Predsednik KNOO v Smarjah, starejši mož, ki mu globoke brazde na čelu pričajo, da je v življenju že mnogo prestal, nam je pripovedoval, kako si nameravajo ustanoviti svojo vaško knjižnico. »Da, prestali smo mnogo,« je zaključil, »fašisti nam niso pustili govoriti slovensko. Toda sedaj bomo pa res spet lahko čitali naše knjige.« Najbolj pa me je ganilo, ko je prišla v sobo mala pionirka in nas vprašala, ali imamo kako

knjigo za pet lir. Ker za to ceno ni bilo primerne knjige za otroke, je šla še enkrat prositi svojo mater, da ji je dala še pet lir in je potem vsa srečna nesla knjigo, ki jo je kupila, domov.

Ker je deževje oviralo prodajanje knjig, se je v koprskem okraju razdeljevanje knjig podaljšalo še za en teden. Veliko zanimanje za napredne knjige je bilo tudi v italijanskem predelu, kjer so bila mesta okrašena s parolami v italijanskem jeziku. Italijansko delovno ljudstvo je prepričano, da ima samo v Jugoslaviji vse možnosti za razširjanje resnično napredne knjige.

Naše ljudstvo je torej knjige sprejelo kot svoje najboljšje prijatelje in učitelje. Petindvajsetletni fašistični teror, ki ni dopuščal čitanja knjig, ni strl odločne volje primorskega ljudstva po napredni kulturi. Veliko zanimanje ljudstva za našo literaturo pa postavlja pred naše množične organizacije nalogo, da ima samo v Jugoslaviji vse možnosti za razširjanje resnično napredne knjige.

V celotnem delu v okviru »Tedna naše knjige« bi bili uspehi še večji, če bi bila še bolj bogata izbira knjig, zlasti za naše najmlajše ter razne gospodarske in tehnične literature in če bi kolona prišla točno ob določenem času v vsako vas, kar pa je v veliki meri preprečevalo izredno slabo vreme. Glede samega načina organizacije pa smo dobili mnogo pametnih nasvetov, ki nam bodo omogočili, da bo drugič podobno razdeljevanje potekalo hitreje in bolj načrtno.

Matjaž.

KAKO je človek postal velik

Glej, čreda opic teče po vejah kakor po mostu. Matere tišče k prsim mladiče in jim vtikajo v usta prežvečene sadeže in orehe. Večji mladiči se oprijemljejo materinih nog. Stari kosmati vodnik se spretno vzpenja po deblu in vsa čreda mu naglo sledi.

Kakšna vrsta opic je to?

Takšnih opic ne vidiš zdaj v nobenem živalskem vrtu.

To je tista vrsta, od katere izhaja prav tako človek, kakor šimpanz in gorila. Srečali smo se z našimi gozdnimi, drevesnimi prastarši.

Kakor žolna, tako je bil tudi naš prednik stanovalec prvega gozdnega nadstropja. Kakor po mostovih, hodnikih in balkonih so potovali bodoči ljudje po gozdu v višini več deset metrov nad zemljo.

Gozd je bil njihov dom. Za noč so si pripravili gnezda iz vejic in listja v rogovilah drevev.

Gozd je bil njihova trdnjava. V višjih nadstropjih gozda so se skrivali pred dolgimi in ostrimi čekani svojega zakletega sovražnika, tigra mahajroda.

Gozd je bil njihova obramba. Tam, na vrhovih, med vejami so bile živalske zaloge: sadeži in orehi.

Da pa je mogel človek živeti prav pod streho gozda, se mu je moral prilagoditi, da se je z lahkoto oprijemal vej, plezal gori in doli po deblih, skakal z drevesa na drevo, grabil in trgal sadje, grizel orehe. Za vse to so mu bili potrebni za oprijemanje pripravljeni prsti, bister vid in močni zobje.

Naš prednik je bil priklenjen h gozdu ne samo z eno, marveč s trojno verigo, in ne samo h gozdu, marveč k njegovim nadstropjem. Kako je prišlo do tega, da je človek pretrgal te verige? Kako se je opogumil, da je zapustil svojo kletko in stopil iz gozda na plano?

Drugo poglavje

JUNAK IN NJEGOVI SORODNIKI O BABICI IN BRATRANCIH NAŠEGA JUNAKA

Ko se je v prejšnjih časih pisatelj lotil povesti o življenju in zgodbah človeka, se mu ni prav nič mudilo, zato je v prvem poglavju po navadi priobčil čitatelju najpodrobnejše podatke o vseh junakovih sorodnikih.

Čitatelj je prelistal nekaj stranic in je zvedel, v kakšni nališpani noši je hodila junakova babica, ko je bila še mlada, in kakšne sanje je imela njegova mati na predvečer poroke. Nato je sledilo podrobno pripovedovanje o prvih zobeh junaka, o prvih besedah, ki jih je spregovoril, o njegovih prvih korakih in prednostih. Približno v dveh poglavjih pa nam je pisatelj razkladal, kako je junak hodil v šolo. Na koncu drugega zvezka se je zaljubil, v tretjem zvezku pa se je oženil, potem, ko je premagal vse ovire, in roman se je končal s epilogom, v katerem sta se junak in njegova soproga, oba že sivolasa, veselila prvih korakov rdečeličnega vnuka.

V tej knjigi nameravamo tudi mi prepovedovati prav tako o življenju in zgodbah človeka. Posnemajoc vzorce spoštovanih romanopiscev starih časov, bomo pripovedovali o daljnih prednikih našega junaka in njegovih najbližjih sorodnikih, o tem, kdaj se je pojavil na svetu, o tem, kako se je učil hoditi, govoriti, misliti, o njegovi življenjski borbi, o njegovih žalostih in radostih, zmagah in porazih.

Toda priznati moramo, da nas pri tem že takoj v začetku ovirajo velike težave.

Kako naj opišemo babico junaka, tisto babico-opico, od katere poteka naš rod, ko je že davno ni več na svetu? Njena slika se nam ni ohranila, ker, kakor veste, opice ne znajo risati. Srečanje s predniki, o katerem smo govorili v prejšnjem poglavju, je mogoče samo v muzeju. Toda tudi v tem muzeju bi težko videli našo babico v celoti, ker je od nje ostalo samo nekaj koščic in dve prgišči zob, ki so jih našli v raznih krajih v Afriki, Aziji in Evropi. Navadno ostanejo babice brez zob, tu pa so ostali zobje brez babic.

Več uspeha bomo imeli z drugimi sorodniki našega junaka, to je z njegovimi bratanci in sestričnimi.

Medtem, ko je človek že davno stopil iz tropskih gozdov in se v pravem smislu besede postavil na noge, so njegovi bližnji sorodniki: gorile, šimpanzi, giboni in orangutani ostali še dalje divji gozdni stanovaleci. Včasih se človek nerad spominja svojih revnih sorodnikov. Marsikdaj skuša

s prezirom zatajiti svoje sorodstvo z njimi. So tudi taki ljudje, ki vidijo obrekovanje v tem, če slišijo samo namig, da imata človek in šimpanz isto babico.

Ni še davno tega, ko je prišla v Ameriki taka zadeva pred sodišče. Nekega učitelja so zatožili, da je razlagal otrokom o sorodstvu človeka z opico. Nekateri spoštovani državljani so nosili na rokavu trak z napisom:

Nismo opice in ne damo, da bi nas izpremenili v opice.

Nesrečni učitelj, ki mu gotovo ni prišlo na misel, da bi te osle izpreminjal v opice, je kar osupnil spricho toče obdolžitve, ki se je vsula nanj. Odgovarjajoč na stroga vprašanja sodnika, je bržkone pomislil: »Ali je sodnik ob pamet? Na tak način me lahko obsodijo tudi zaradi poštevanke.«

Sodna razprava se je vršila po vseh sodnih predpisih. Po zaslišanju prič je imel kot zadnji besedo obtoženec. Končno je sodnik proglasil razsodbo:

1. Ugotovljeno je, da človek in opica nista v sorodstvu.

2. Učitelj se kaznuje z globo sto dolarjev.

Tako je ameriški sodnik ovr-gel vso znanost o izvoru človeka, ki so jo ustvarili Darwin in drugi misleci in raziskovalci.

Toda resnica je trdoživa, ne more je ovreči sodna odločba.

Ako bi bili na sodno razpravo povabljeni znanstveniki, bi s stoterimi dejstvi dokazali, da je imel učitelj prav in da v znanstvenih zadevah ne more soditi vsak sodnik.

Mi bi lahko izpolnili vso knjigo z dokazi o sorodstvu človeka z opico. Toda tudi brez učenih razprav in dokazov mora zboti v oči rodbinska podobnost človeka z opico vsakomur, ki je bil vsaj uro časa v družbi šimpanzov in orangutanov.

NAŠA SORODNIKA ROZA IN RAFAEL

Pred nekaj leti so pripeljali v vas Koltuš (zdaj Pavlovo), v laboratorij velikega učenjaka Ivana Petroviča dvoje šimpanzov: Rafaela in Rozo.

(Nadaljevanje v prihodnji številki.)

Ljubezen do ljudstva in domovine so pokazali s požrtvovalnim delom v tednu „Za našo knjigo“

Okrožni odbor za ljudsko prosveto v Vzhodnoprimerjskem okrožju je napravil ob zaključku tedna »za našo knjigo« obračun svojega dela. V tem času je bilo prodanih v našem okrožju knjig za približno 800.000 lir. Ta številka bo verjetno narasla, ker obračuni še niso v celoti napravljeni. Knjižna kolona je obiskala 22 krajev in v tih krajih je bilo nekajsto čim ljudem predavano o napredni ljudski knjigi. Vse večje sindikalne organizacije, prosvetne organizacije in organizacije osvobodilne fronte so nabavile prve knjige za svoje knjižnice.

Uspeh te široke akcije je v prvi vrsti treba pripisati visoki zavednosti naših delovnih ljudi, ki stremijo po izobrazbi, ki so pripravljene vse žrtvovati, da se dokopljemo do znanja, poleg tega pa požrtvovalnemu delu poedinih agitatorjev naše ljudske prosvete, ki so s požrtvovalnim delom doprinesli k temu, da je bilo omogočeno tako uspešno organiziranje tedna za našo knjigo. Avtoriteta z našo napredno knjigo je bila sestavljena iz udarnikov, ki so s prostovoljnim delom sklenili omogočiti našim ljudem neposredno nabavo knjig.

Gospodarska posvetovanja v Ajdovščini

29. in 30. septembra je Pokrajinsko poverništvo organiziralo gospodarska posvetovanja v Ajdovščini, katerih so se udeležili zastopniki gospodarskih odsekov naše ljudske oblasti, zastopniki političnih organizacij ter zastopniki podjetij Vzhodnoprimerjskega okrožja. Na tej konferenci so predvsem obravnavali vprašanje načrtne dela in dela na novem proračunu Vzhodnoprimerjskega okrožja. Posvetovanja se je udeležilo nekaj sto gospodarstvenikov.

Na prvi skupni seji je tajnik Pokrajinskega poverništva tov. France Perovšek nakazal glavne smernice dela na sektorju gospodarstva v našem okrožju in v jasni izjavi pokazal na razvojno pot, ki jo je napravilo gospodarstvo pri nas. V prvih mesecih po svobodi se je naša ljudska oblast kakor vsa naša podjetja znašla pred dejstvom, da je treba pričeti

Pri tej akciji imajo velike zasluge tajnik Okrožnega odbora za ljudsko prosveto tov. Fister Franc, ki je vložil vse svoje organizacijske sposobnosti v to, da je bilo samo razpečevanje knjige najbolj gibčno, da je znal s svojo organizacijsko pobudo premostiti težave, ki so nastale zaradi slabega vremena; nadalje tov. Zigon Matjaž, načelnik kulturnoprosvetnega oddelka Okrožnega odbora Antifašistične mladine Julijske krajine, ki so s svojim požrtvovalnim prostovoljnim delom omogočili razpečevanje knjig, agitacijo med množicami in so v pogledu požrtvovalnosti in predanosti lahko vzor vsem našim mladim in aktivistom. S svojim delom za ureditev ljudske prosvete med primorskim ljudstvom so dokazali svojo ljubezen do tega ljudstva, do Osvobodilne fronte in naše skupne domovine Titove Jugoslavije.

Zgled naših zaslužnih delavcev v ljudski prosveti nam mora biti vodilo v vsem našem delovanju.

graditi nov ljudski gospodarski sistem. To težko nalogo so naši gospodarstveniki skupno s celotnim aktivom Osvobodilne fronte dostojno rešili in v letu 1946 je gospodarstvo prešlo k načrtnemu delu ter so bili tako ustvarjeni pogoji za načrtno, temeljito in smotno delo v bodočnosti. Ne samo razumevanje naših gospodarstvenikov, ki so se vključili v načrt ljudske oblasti, ampak v velikanski meri silna udeležba celotnega ljudstva pri tem delu, velikanski uspehi tekmovalcev so bili osnovni temelji za prve uspehe v gospodarstvu pri nas.

V nadaljnjih izvajanjih je tov. Perovšek obširneje govoril o načrtnem delu in se dotaknil vseh sektorjev gospodarstva.

V večernem razpravljanju, v katerega so živo posegali gospodarstveniki Poverništva, okrajnih oblasti in podjetij, je bila razčlenjena cela vrsta gospodarskih

vprašanj in nakazana perspektiva dela.

Naslednji dan so bile posamezne konference poedinih gospodarskih panog, tako industrije, gradnje itd., na katerih so ugotovile prvega dne konkretizirali.

Ta gospodarska posvetovanja so uvod v bodoče smotno delo, v katerega se vključujejo vsi gospodarski čimtelji v našem okrožju, gospodarsko delo, ki mora našemu ljudstvu prinesiti novih koristi. Podrobneje bomo o teh gospodarskih konferencah govorili v nadaljnjih številkah, kjer bomo razpravljali o poedinih sektorjih.

Teden istrske žene

Naša Istra je brez dvoma tisti del Primorske, ki je bil pod fašistično Italijo najbolj zatiran. To danes občutijo zlasti istrske žene. Težko življenje na pusti zemlji, vsakodnevna borba za obstanek, načrtno razredovanje in ponižanje, vse to je skozi 25 let črpalo sile istrski ženi in jo duševno ubijalo. Toda ni je ubilo. Skozi vsa leta osvobodilne borbe je Istranka uporno branila svoj narod in svojo zemljo. In danes, ko je dobilo istrsko ljudstvo oblast v svoje roke, tudi žena stoji na braniku svojih pravic in si gradi boljšo bodočnost. Iz vseh strani prihajajo pisma, poročila o njenem delu, drobni dokumenti požrtvovalnosti in ljubezni. In vendar, kako žalosten je človek ko prebira ta pisma. Iz vseh, prav iz vseh se zrcali beda istrskega življa, vsa kulturna zaostalost in revščina. Zelela bi, da bi jih čitale vse slovenske žene, da bi si iz teh pisem ustvarile pravo sliko revne a junake istrske borke.

Dne 3. novembra, na predvečer konference strah, bodo istrske žene začele svoja zborovanja, ki se bodo vršila vs teden, in se svedčeno zaključila v nedeljo 10. novembra. Glavni cilj teh zborovanj bo kulturno-prosvetni dvig teh žena, organiziranje studija za odpravo analfabetizma ter zboljšanje organizacije.

Med tem ko se je enkrat razpravljalo o usodi njihove zemlje, bodo Istrske polagale račun o svojem delu, delale bodo nove načrte in si zadajale nove naloge, zato ker hočejo korakati skupno z ostalimi jugoslovanskimi ženami po poti, ki nam jo je začrtal maršal Tito.

Ob tej priliki bodo po vseh okrajih zbirali prispevke za pomoč naši Istri in pozivamo vse Primorce, da pokažejo svojo solidarnost istrskim sestram.

SVET

kansko vlado. Enako zahtevo so poslate tudi znane osebnosti političnega, znanstvenega in književnega življenja iz Argentine.

EGIPT. Anglo-egiptski razgovori se vlečejo že 8 mesecev. Očividno je, da to zavlačevanje predstavlja samo nov manevar Anglije, ki ji ne dopušta samo odložitve evakuacije, ampak tudi udržitve svojega položaja v Egiptu. — PALESTINA. V Jeruzalemu je bilo ob priliki zadnjih sabotaz ranjenih 11 britanskih vojakov. — IRAK. Reakcija je prepovedala vsako izdajanje listov, ki zahtevajo evakuacijo angleških čet in ki kritizirajo vladno politiko. — MEHIKA. Ob priliki izročitve poverljivih listin predsedniku mehiške republike je na nagovor Save Kosanovića ta dejal: »V Mehiki boste našli iskrene prijatelje, ki razumejo Jugoslavijo.« — INDOEZIJA. Po poročilih tiska izkoriščajo holandske oblasti v Indoneziji premirje med indonezijsko republikansko ter anglo-holandsko armado za pripravo novih vojnih operacij. Holandija še vedno pošila nove čete v Indonezijo. — INDIJA. Nemiri v Indiji se nadaljujejo. V Vzhodni Bengaliji je zaradi teh nemirov prenehala vsaka trgovina ter se je pričela lakota in epidemije. Policija v Kalkuti je ponovno streljala v množice. — KITAJSKA. Kitajske oblasti v Sanghaju so aretirale poglavarja ruske pravoslavne cerkve na Kitajskem z izgovorom, da je baje »sodeloval« z Japonci. Sovjetski konzul je protestiral proti temu nesramnemu koraku kitajske vlade. — JAPONSKA. V Tokiu stavka 60.000 delavcev kemične industrije. — AMERIKA. Sin pokojnega Roosevelta je na nekem zborovanju javno obtožil senatorja Tafta in Vandenberg, da stremita po tretji svetovni vojni. Eliot Roosevelt je pozval vse Amerikance k združitvi pod geslom Rooseveltove zunanje politike, ki sloni na enotnosti ciljev držav in na svetovnem sodelovanju. Ostro je kritiziral tudi politiko Vandenberg na mirovni konferenci v Parizu. Razni ameriški listi še naprej obsojajo ameriško politiko na Kitajskem. »New Republic« piše, da bi moral Truman čim hitreje objaviti umik oboroženih sil iz Kitajske, se odreči ameriške-mu načrtu oskrbovanja in vezbanja kitajskih čet in odobriti Kitajski posojilo samo, ako bi bila na Kitajskem ustanovljena prava koalicijska vlada. Podpredsednik ameriškega odbora za pomoč Jugoslaviji je na nekem banketu obsodil ameriško zunanjo politiko. V ZDA se pripravljajo na volitve za 80. kongres. Dosedanja vlada in kongres usmerjata ameriško državo vedno bolj na stran reakcije. To se vidi tudi po tem, ker je Truman odobril zakonski predlog, ki je naperjen proti stavkam, kakor tudi ukinitve nadzora nad cenami, dalje predlog, ki jemlje milijonov belcem in črnem pravico udeležbe na volitvah, itd. Pričakuje se ostra volivna borba. — 25. oktobra se je pričelo prvo zasedanje generalne skupščine Združenih narodov. Zasedanje je otvoril Spaak, nakar je imel Truman pozdravni govor. Generalni sekretar Združenih narodov Trygve Lie je na prvem delovnem sestanku generalne skupščine Združenih narodov opozoril na nevarnost Francovega režima v Španiji. V glavnem odboru Združenih narodov je bila živahna razprava o položaju indijskega prebivalstva v južnoafriški Uniji in o razmerah v Francov Španiji.

FIZKULTURA

TEKMOVANJE ZA ZREN SE NADALJUJE

Okrožni center ZREN-a obvešča vse tekmovalce in okrajne tekmovalne komisije, da se v nedeljo, dne 3. novembra, nadaljuje tekmovanje za ZREN, in sicer iz prve obvezne skupine točka 3 delo za obnovo dežele. V nedeljo bodo torej vsi prijavljenci, ki so tekmovalce že pričeli, in oni, ki so se za tekmovalce prijavili do 15. oktobra, imeli udarniško nedeljo. Tekmovalnim komisijam dajemo nekaj splošnih navodil, kako naj se organizirajo to udarniško delo:

Tekmovalne komisije za ZREN naj se povežejo s splošno okrajno tekmovalno komisijo za obnovo in naj sporazumno določijo delo, ki se bo opravljalo. Ker pa so tekmovalci za ZREN iz raznih krajev okraja, jim ni treba hoditi na sedež okrajne komisije za ZREN, temveč lahko udarniško delo opravijo doma v svojem kraju. Vsi tekmovalci za ZREN, ki bodo opravljali udarniško delo, pa morajo dobiti od tistega vodstva, ki vodi delo, potrdilo o številu opravljenih udarniških ur. Ta potrdila mora takoj v ponedeljek zbrati tek-

movalna komisija za ZREN, registrirati število opravljenih ur in voditi kontrolo o tekmovalcih, kako izvršujejo udarniške ure. Zapisnik obrazec št. 3 o tekmovalcih se pošlje šele takrat, ko ima tekmovalcev opravljen minimum udarniških ur. Da bo pa okrožni center ZREN-a imel vedno pregled tudi o udarniškem delu, morajo okrajne tekmovalne komisije ZREN-a poročati na okrožje po vsaki udarniški nedelji, koliko je bilo tekmovalcev, ki so se udeležili udarniškega dela, in koliko udarniških ur je bilo opravljenih v vsem okraju.

Okrožni center ZREN-a še enkrat obvešča vse tekmovalne komisije, da s tekmovalcem za ZREN nadaljujejo v okviru razpisa izpitov, ki ga je izdal okrožni center. Zato naj se držijo komisije terminov po vrstnem redu, čeprav kakšen termin odpade zaradi slabega vremena. Termini za vsak izpit bodo določeni vsaj trikrat, tako da se bodo izpiti vršili.

Okrožni center ZREN-a

NOGOMETNO PRVENSTVO JULIJSKE KRAJINE

F. D. »udar« Raša : F. D. Ajdovščina 8:2 (2:1)

V nedeljo je bilo odigrano drugo kolo nogometnega prvenstva Julijske krajine. F. D. Ajdovščina je odigralo svojo prvo tekmo s F. D. »Rudarjem« iz Raše in izgubilo tekmo z 8:2. Deževno vreme in blaten teren je onemogočil tako enemu kakor drugemu moštvi pravičen razvoj igre. Domače moštvo iz Raše razpolaga z zelo dobro vigrano enajstoroico in si je zmago zaslužilo. Enajstoroica F. D. Ajdovščine je bilo utrjeno od dolge vožnje, vendar je pa v prvem polčasu dalo dober odpor.

V vodstvo je prišlo moštvo Ajdovščine v 16. minuti po lepi kombinaciji Poniz-Komavli. V 34. minuti je domače moštvo izenačilo po odličnem vodji napada. Pred sam konec prvega polčasa pa je »Rudar« po zaslugi istega napadalca neubranljivo postavil rezultat 2:1.

VPIS V ZAVOD ZA FIZKULTURO V LJUBLJANI IMA PODALJŠAN ROK

Vpis v zavod za fizikulturo v Ljubljani je podaljšan do 5. XI. 1946 in se bodo letos sprejemali v zavod tudi kandidati, ki so dovršili najmanj štiri razrede gimnazije.

Šolanje na zavodu traja eno leto ali dva semestra. Za časa študija bodo poslani študenti v internatu šole, kjer bodo plačevali za vso oskrbo znesek, ki bo naknadno določen, ki pa ne bo presegal vsote 2000 lir.

Kandidati bodo morali pred vpisom napraviti izpit iz telesne zmogljivosti po zdravniškem pregledu.

Pri izpitu bodo morali pokazati naslednje minimalne rezultate:

Moški: tek 100 m v 13.4 sek., 1000 m v 3.50 min., višina 130 cm, kroglja 4 kg 7.50 m, plezanje po vrvi 3 m, prosta vaja (ZREN I.4 mladinski znak), preskok čez

kozo 120 cm — skrčka, plavanje 25 m brez časa, ravnanje z žogo.

Zenske: 60 m v 10 sek., višina 100 cm, kroglja 4 kg 5.25 m, vaje ravnotežja na visoki gredi 1.50 m (ZREN VI.1 mladinski znak), preskok čez kozo 110 cm, plavanje 25 m brez časa, ravnanje z žogo.

Kandidati, ki se želijo vpisati v zavod za fizikulturo, morajo vložiti prošnje pri ministrstvu za prosveto v Ljubljani — odsek za fizikulturo — najkasneje do 5. novembra 1946.

Prošnji je treba priložiti: rojstni in krstni list, šolsko izpričevalo, izpričevalo o vedenju, izpričevalo o premoženjskem stanju, dve fotografiji, kratak življenjepis, točen naslov.

Sprejemni izpit in zdravniški pregled bo v Ljubljani v prvi polovici meseca novembra, o čemer bodo kandidati pravočasno obveščeni.

OB PRVI OBLETNICI POKRAJINSKEGA AVTOPODJETJA

Naši moderni avtobusi so plod dela naših požrtvovalnih delavcev

Delavca v Avtopodjetju pri proizvodnem delu

Včasih naše delavstvo ni bilo vajeno svojih praznikov, praznik je bil za delavca dan, ko je dobil zaposlitev, ki mu je omogočala, da je prehranil svojo družino in sebe. To je bil seveda kaj žalosten praznik, saj se je ta dan odločila njegova usoda, da je postal žrtev nesramnega izkoriščanja samozvanih gospodarjev. Delavstvo je imelo še druge praznike. Praznik za delavca je bila borba za boljše življenje, praznik za delavca je bil vsak praznik poštenih ljudi, kjer koli na svetu je zmagala ljudska volja.

Po domovinski vojni pa je pri nas ljudstvo dobilo oblast v roke in največje zmagovalce delavstva je bilo v tem, da je lahko posvetilo vse svoje sile za to, da gradi sebi in vsemu delovnemu ljudstvu svoje domovine lepšo bodočnost. Z udarniškim prostovoljnim delom je naše delavstvo pričelo obnovljati tovarne, ustanovljati podjetja in z žilavo vztrajnostjo spreminjalo opustošene delavnice v prostore, kjer delavcev razum, volja in sila gospodarstva nad stroji, ki pomagajo ljudem v življenju.

Tako je bilo ustanovljeno tudi druga avtomobilska preteklega leta v Ajdovščini Pokrajinsko avtopodjetje. 46 prekaljenih partizanskih borcev je začelo z neumornim delom. Eno leto obstoja Pokrajinskega avtopodjetja označuje eno leto požrtvovalnega dela, velikih naporov, obenem pa zavidanja vrednih uspehov. Kjer so bile včasih zapuščene ruševine, tam je začel naš delavec popravljati stare avtomobile in proti koncu leta že graditi nove. Danes drse po cestah vzhodnoprimerjskega okrožja najmodernejši avtobusi; to je delo požrtvovalnih, agilnih delavcev avtopodjetja. Kadar se človek pelje s tem avtobusom vzdolž Vipavske doline, kjer raz-

saja burja, šele v celoti ceni delo požrtvovalnih delavcev. Delo je premagalo besnečo burjo in v tem delu se vidi ves znoj, vse požrtvovalne tistih, ki neumorno stojijo v avtopodjetju za stroji in nenehno delajo.

Danes ima avtopodjetje trikrat toliko ljudi. V celoti vrsti delavcev so tudi udarniki, štirje najboljši izmed najboljših, ki ponosno nosijo odlikovanje Titovega tekmovalca.

Prav tako se vrši plemenit delovni boj za prehodno zastavico v podjetju. Ne boj med poedinci, ampak boj med vsemi, plemeniti boj, ki pomeni zmagovalstvo naših delavcev.

V Avtopodjetju izdelajo vse doma

V nedeljo bodo delavci iz avtopodjetja proslavili svoj praznik prve obletnice ustanovitve in vabijo vse, da se skupno z njimi spomnijo tega dne vseh naporov in vsega dela, obenem pa veličastnih uspehov naših delavcev v Pokrajinskem avtopodjetju.

Strmica v okraju Postojna je v 9 dneh napravila 258 prostovoljnih ur

Od 15. do 24. oktobra je bilo v vasi izvršeno v okviru tekmovalca za priključitev Primorske k FLRJ sledeče delo: delalo je 36 ljudi in napravilo v 258 urah prostovoljnega dela to, da so popravili cesto proti Planini;

vaščani so nabavili čevlji za vodovod; dali na razpolago prežno živino, s čimer so doprinesli k obnovi 11.740 lir.

Vsa vasa nadaljuje s tekmovalcem, kajti sleherni vaščan ve, da gradimo novo, svojo domovino in utrujemo našo ljudsko oblast.

Bogo

Novice od vsepovsod

Jugoslavija

Slovenija: Pretekli teden je bil izvršen svečan prenos 255 jugoslovanskih borcev, ki so jih nacisti umorili v Grazu. Svečani komemoraciji so prisostvovali tudi zastopniki avstrijskih demokratičnih strank. Na meji in v Mariboru so naše oblasti na zelo svečan način sprejele pomirne ostanke naših mučnikov. — Nedavno je prišel na Jesenice drugi transport naših izseljencev iz Francije, med katerimi je bilo 350 Slovencev. — Z ogromno udeležbo na volitvah je slovensko ljudstvo izvolilo 27. 10. svoj prvi skupni parlament — Ustavodajno skupščino Ljudske republike Slovenije v okviru FLRJ.

Ostali predeli Jugoslavije: V Srbiji v mestu Rakovici so delavci in nameščenci Industrije motorjev praznovali nedavno dan, ko je bil izdelan naš prvi motorni avto. — V promet sta bila slovensko izročena most za pešce in most za vozni promet med Sušakom in Reko. Slovesno je prisostvoval tudi komandant vojaške uprave cone B generalmajor Holjevec in minister za pomorstvo Zvezne vlade A. Vrkljan. — Slovenska gradbena ekipa v Makedoniji uspešno pomaga obnovljati gospodarstvo bratskega macedonskega naroda. — Po vsej Mladinski progi so bile do 28. 10. položene tračnice. Peta brigada Julijske krajine si je že drugič osvojila desetletno prehodno zastavico. Tu se je bila poslednja bitka za dovršitev proge do 7. novembra — obletnice velike okto-brske revolucije. Mladinske brigade so nedavno prevzele še novo obvezo, da nasledijo vzdolž proge 2000 sadnih dreves. — V Novem Sadu se je pričela razprava proti skupini 9 glavnih krivcev in izvrševalcem množičnih pokoljev v Novem Sadu in v južni Bački v času fašistične madžarske okupacije. — Predsednik Zbora mo-rskih učiteljev, ki so bili na obisku v Jugoslaviji, je navdušeno izjavil: »Takšnega sprejema nismo pričakovali, doživeli smo nepričakovano iznenadenje.« Predsednik poljskega Narodnega sveta Bierut je imel pred odhodom v Varšavo preko radia nagovor na vse jugoslovanske narode, v katerem je še enkrat poudaril pomembnost poljsko-jugoslovanske bratstva za okrepitev mira. Skupno z maršalom Zymierskim pa je poslal ob svojem odhodu toplo brzojavko maršalu Titu, v kateri se zahvaljuje za prišeren sprejem v Jugoslaviji.

Evropa

Bolgarija: Ameriški zunanji minister Byrnes je poslal bolgarskemu ministrstvu predsedniku Georgijevu pismo, v katerem mu obita, da Bolgarija ne izvaja moskovskih sklepov in kjer je predlagal, da se vključita še pred volitvami v vlado dva voditelja reakcionarnih strank opozicije. Georgijev je odgovoril, da ni vlada kriva tega, če opozicija ni hotela pristati na moskovske sklepe in da Bolgarija od-klanja vsako vmešavanje v svoje notranje zadeve. Na volitvah v Narodno sobranje je dosegla domovinska fronta Bolgarije veliko zmago. Priporila si je 364 mand-atov, dočim je dobila opozicija 101 mand-at. — Rumunija: Demokratične stranke se pripravljajo na bližajoče se volitve v enotnem volivnem bloku, dočim reakcionarnim strankam ni uspelo zaradi medsebojnih neoglasij organizirati svojega volivnega bloka. — Madžarska: Na nekem zborovanju je madžarski minister za promet, član KP Madžarske, dejal, da mora Madžarska tesneje sodelovati z veliko Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo mar-

KAJ PISEJO „PRIMORSKI BORBI“

ŠOLSKA MLADINA POSTOJSKEGA OKRAJA TEKMUJE

Naša šolska mladina tudi tekmuje in sicer hoče s tekmovanjem dokazati, da pripada k Titovi FLRJ!

Ko je bila akcija za nabiranje bukovca žira, je mladina nabrala 645 kg žira in ga oddala v šolske zadruge, ki so ustanovljene po šolah. S tem žirom bodo pomagali revnejšim otrokom-sošolcem, da

si bodo mogli nabaviti knjige in druge šolske potrebščine po nižji ceni ali pa bodo dobili iste celo zastonj.

Največ so nabrali otroci iz Jurišič (250 kg), Studeno (150 kg) in Matenje vasi (41 kg).

Tako gremo nasproti skorajšnji priložnosti Primorske k Titovi Jugoslaviji.

PRIMORSKE BRIGADE NA MLADINSKI PROGI SO BILE POHVALJENE

Z odlokom Glavnega štaba mladinskih delavniških brigad na Mladinski progi Brčko-Banoviči je V. udarna brigada Julijske Krajine »Šoska« za uspešno polaganje tračnic prejela drugi deseti prehodno zastavico. IV. brigada Julijske krajine »Rudija« Mahnič-Brkina« pa je bila drugič pohvaljena.

»Šoska« brigada je dobila prehodno zastavico že drugič, in sicer za polaganje tračnic od predora Majevica do predora šte. 3. Brigada je pridobila izkušnje pri delu v Kiseljaku. Ob prejemu prehodne zastavice se je obvezala za dovršitev

normalizacije dela od tunela Majevica do tunela šte. 3.

Mladina Julijske Krajine z velikim ponosom sledi delu svojih brigad iz Vzhodno Primorskega okraja, ki štejeta skupno 500 članov.

7. novembra, na dan obletnice Velike oktobrske socialistične revolucije, bo mladinska proga svečano odprta. Proslave se bodo udeležili tudi nekateri udarniki iz Vojkove in Tomažičeve brigade.

Po svečani otvoritvi se bodo vrnili naši brigadirji na svoje domove in bodo v svojih vaseh nadaljevali z delom, ki so ga pričeli na Mladinski progi.

SVEČANA RAZDELITEV IZKAZNIC SIAU V SPODNJI IDRIJI

Na vasi plapolajo zastave, šolsko poslopje je okrašeno in razsvetljeno, prosvetna dvorana pa kaže pripravo za nekaj posebnega in svečanega. Vse je praznično razpoloženo; slovenski narod voli svojo prvo skupščino, ljudstvo Spodnje Idrije pa hoče na ta dan zabeležiti v svojo kroniko: svečano razdelitev izkaznic članom krajevnega SIAU-ja.

Zaseden je zadnji kotiček dvorane, ljudstvo zapoje narodno himno in pevski zbor »Pozdravljena domovina«. Tov. Jan-

ko oriše v jedrnatih besedah pomen praznika, ko so se zbrali vsi pošteni vasičani, da slovesno prejmejo izkaznice in še enkrat pokažejo svojo zavednost in zaupanje v OF.

Tov. Ivanka naniza zgodovinske dogodke, ki so privedli OF do tako sijajnih uspehov in nove naloge frontašev. Med govori je ljudstvo burno vzklajalo OF, tov. Titu in Sovjetski zvezi. Po slavnosti, ki je bila zaključena s petjem, se je ljudstvo zadovoljno razšlo.

MLADINSKA DELOVNA ČETA V VOLČAH PRI POSTOJNI

Mnogo se je že naredilo prostovoljnega dela v letu 1946, mladina se pridno oglašja na letovalno poslanico maršala Tita. Mladina čuti in ve, kaj je moralo Primorsko ljudstvo po nekaterih vaseh pretrpeti, ko je fašistični okupator vrgel svoje zločinske tolpe nad nje in razdeljal mirne delovne in kmečke družine. Kljub temu ni Primorec klonil glave temveč vztrajal v borbi za dokončni izgon okupatorja. Ravno tako se danes bori mladina na polju obnove.

Imamo v našem okraju vasico Volče,

pred nedavnim še vso porušeno, ki se je pa danes s pomočjo mladinske delovne čete in trdnjo in dobro voljo prebivalstva, da si zgradi novi dom že veliko popravila, hiše kar rastejo iz tal.

Na to delo se je pozvalo vso mladino iz okraja, kot prva se je odzvala temu pozivu mala požgana vasica Jurišče. Ta vasica se je odzvala z njeno celotno delovno četo (30 članov). Lepo je bilo gledati, kako je ta mladina priporakala na delo s pesmijo na ustih, spredaj pa moža s harmoniko. On ima že družino, a tudi

on je hotel pristopiti na pomoč naši mladini in ji dati novega elana na novo pričetem delu. Med njimi najdemo tudi tov. Zahar Edeta, starega borca, kateri je dobil dopust, da obišče svoje drage, je pa tega posvetil prostovoljnemu delu za obnovo vasi Volče. Omeniti je treba, da sta v tej delovni četi zastopani tudi dve tovariši iz Radohove vasi. Omenjena četa je že dosegla lepe uspehe. V 8 dneh je obnovila delno že tri hiše, poleg tega pa pomagala pri pospravljanju jesenskih pridelkov; pri tem je napravila 1180 delovnih ur.

Ko je ta skupina mladih delavcev spoznala pomen današnjega prostovoljnega dela in ko je uvidela, da poleg fizičnega dela in ko je uvidela, da poleg fizičnega jajo, se je obvezala še za drugih osem dni, kar bo v tej vasici velika pomoč.

Naj bo vsej mladini našega okraja vzgled delovna četa iz Jurišča. Mladina iz Jurišča pa naj smelo stopa naprej po začeti poti.

Cek Nada.

Naš novi železničarski kader

V St. Petru na Krasu se je te dni zaključil trimesečni tečaj za progovne dešetarje. Tečaj je obiskovalo 22 mladih tovarišev iz vse cone B. Izpise so položili vsi dobro, trije z odliko pet s prav dobro, ostali z dobro. Vsi tečajniki so iz preprostih slojev delavstva ali železničarskih družin, kateri so bili prej vsestransko zapostavljeni. Danes so se jim odprle široke možnosti razvoja, ko se lahko svobodno udeležujejo v delu za katerega čutijo veselje in poklic.

Vztrajno in gotovo napredujemo na vseh poljih; tudi po železnicah, ki so postale last delovnega ljudstva.

★

Četrti delovni izlet vipavske zdravniške ekipe

Podružnica E. S. Vipavska bolnica je 13. oktobra priredila svoj četrti delovni izlet.

To pot si je za svoj cilj izbrala Avče, vas, ki so ji po nesrečni demarkacijski črti naši zdravstveni centri težko dostopni. Ekipa, sestavljena, poleg drugega strokovnega osebja, iz štirih zdravnikov-specialistov je imela s seboj Röntgenski aparat, zobno ambulanto in lekarno. Pregledov je izvršila nekaj manj kot 600 (od teh 165 röntgenoloških) na 345 bolnikih, ki so prejeli tudi zdravila brezplačno.

Protituberkulozni dispanser v Ilirski Bistrici bo odslej odprl redno vsako sredo od 11 do 13 ure. Vodi ga bo tov. Dr. Žitko. Vršil bo brezplačne klinične in röntgenološke preglede. Za pregled v dispanserju ni treba nikake napotnice.

Odločba o najvišjih cenah jedil v gostinskih obratih

Člen 1.

Na podlagi člena 4. Uredbe o določanju in kontroli cen določa Urad za cene pri Poverjeništvu PNOO naslednje najvišje cene jedil v gostinskih obratih za vse območje Slov. Primorja:

Jedila:

Juha, goveja, zakuhana	L 15.—
Juha »Minestra«	» 20.—
Enotno kosilo: 10 dkg testenin, 10 dkg pečenke in kruh	» 70.—
Enotna večerja: 10 dkg testenin, 10 dkg pečenke in kruh	» 70.—
Menu obed: juha, goveje meso, dve prikuhi in kruh	» 80.—
Menu obed: juha, telečja pečenka, dve prikuhi in kruh	» 100.—
Goveje meso: porcija 10 dkg	» 35.—
Telečja pečenka: porcija 10 dkg	» 50.—
Zrezek: porcija 15 dkg	» 65.—
Guljaž: porcija 10 dkg	» 45.—
Jetra, ledvice: porcija 10 dkg	» 45.—
Vampi: porcija 10 dkg	» 40.—
Prikuhe — solate	» 15.—
Sir: porcija 10 dkg	» 35.—
Marmelada: porcija 10 dkg	» 25.—
Obložen kruh: 5 dkg sira	» 20.—
Obložen kruh: 3 dkg šunke ali salame	» 25.—
Kruh: 10 dkg košček	» 3.—

Pijače:

Pivo — veliko, 5 dcl	L 30.—
Pivo — malo, 3 dcl	» 18.—
Pivo — steklenica	» 40.—
Mineralna voda — steklenica na mizo, 1 liter	» 35.—
Sifon — steklenica na mizo 1 l	» 20.—
Mineralna voda — 1 dcl	» 4.—
Sifon — 1 dcl	» 3.—
Brizganec — 2 dcl	» 15.—
Kava, črna — prima	» 20.—

Cene veljajo za jedila običajne kakovosti in količine.

Člen 2.

Cene za jedila in pijače, ki s to odločbo niso določene, odredajo v svojem območju Okrajni NOO, ki smejo po posebnih razmerah v posameznih krajih določiti tudi nižje cene, kot so odredjene s tem cenikom.

Člen 3.

Cene po členu 1. te odločbe in one, ki jih bodo določili Okrajni NOO po členu 2., veljajo kot polne cene in se k tem cenam ne smejo priračunavati nobeni pribitki. To velja tudi za napitnine.

Lastniki ozir. upravitelji gostinskih obratov morajo odobrene cene navesti v jedilnem listu ali v ceniku, ki mora biti izobešen v lokalu na vidnem mestu ter mora imeti označeno kategorijo, v katero spada.

Člen 4.

Kdor bi kršil te predpise s prekoračenjem določenih cen ali z izdajanjem jedil in pijač slabše kakovosti ali v manjši količini, bo kaznovan po uredbi o določanju in kontroli cen.

Člen 5.

Cene po tej odločbi veljajo za jedila za gostinske obrate vseh kategorij, razen za menze, planinske postojanke in obrate posebne kategorije.

Člen 6.

Ta odločba stopi v veljavo z dnem objave, ko prenehajo veljati vse do sedaj določene cene za jedila v gostinskih obratih.

Odlok

o uvedbi obratovalnega časa v trgovskih in obrtnih obratih za zimsko dobo.

Zaradi uvedbe obratovalnega časa v trgovskih in obrtnih obratih na področju Poverjeništvu PNOO za zimsko dobo izdaja Poverjeništvu PNOO — Oddelek za trgovino in preskrbo, sledeči

odlok:

Čl. 1.

Ob delavnikih so odprte:

1. trgovine od 8. do 12. in od 14. do 18. ure;
2. obrtne delavnice in poslovalnice od 8. do 12. in od 14. do 18. ure;
3. pekarnice, mesnice in trgovine z zelenjavo od 6. do 12. in od 14. do 18. ure;
4. trafike in prodaje časopisov od 8. do 12. in od 14. do 18. ure;
5. trgovine z zelenjavo, sadjem, svežimi ribami itd., ki obratujejo na tržnicah (na stojnicah), od 8. do 17. ure

Čl. 2.

Ob nedeljah in praznikih so odprte:

1. trgovine z zelenjavo, pekarnice, mlekarne, mesnice in trgovine s sadjem, ribami in podobno, od 6. do 11. ure;
2. brivnice od 8. do 12. ure;
3. trafike in prodaje časopisov od 8. do 12. ure.

Čl. 3.

Ta odlok stopi v veljavo dne 1. novembra 1946 in s istim dnem preneha veljati urnik, določen v čl. 1. in 2. o obratovalnem času v trgovskih in obrtnih podjetjih št. 366/3 z dne 26. aprila 1946. Člen 3., 4. in 5. citiranega Odloka ostanje še nadalje v veljavi.

Ajdovščina, dne 28. okt. 1946.

PPNOO, oddelek za trgovino in preskrbo.

★

OBVESTILO

Urad za cene pri Poverjeništvu PNOO za Slov. Primorje določa na podlagi pooblastitve po členu 4. uredbe o pitjanju in oddaji prašičev v gospodarskem letu 1946-47 sledeče odkupne cene:

I. za prašiče 80% klavnosti 100 lir za kilogram žive teže;

II. za prašiče 75% klavnosti 90 lir za kilogram žive teže;

III. za prašiče 70% klavnosti 80 lir za kilogram žive teže.

Odkupne cene veljajo za živino, ki ni hranjena in napojena 12 ur pred prodajo, ter se razumejo franko živinski trg ali franko klavnica.

Uredništvo.

Obroki živil za november

Za mesec november t. l. se bo delila potrošnikom Slovenskega Primorja na živilsko nakaznico sledeča količina živil:

1. Na osnovne živilske nakaznice:

a) na vsak odrezek za kruh 375 gr kruha ali 300 gr krušne moke, skupaj na vse odrezke 11,250 kg kruha ali 9 kg krušne moke;

b) na odrezke za zakuho od št. 1 do 10 — 1,500 gr koruzne moke, od 11 do 20 — 500 gr bele moke;

c) na mesne odrezke 11a, 11b, 11c, 11d ali 31a, 31b, 31c, 31d — na vsak odrezek po 200 gr svežega mesa;

d) na odrezek za sladkor — 150 gr sladkorja;

e) na odrezke za masčobo skupaj 200 gr olja ali masti;

f) na odrezek za sol ali na odrezka 12c ali 22c — 500 gr soli;

g) na odrezek za milo — 150 gr pralnega mila.

2. Na dodatno nakaznico za dojenčke:

a) na odrezek Doj. 111 — 500 gr sladkorja;

b) na odrezek Doj. 112 — 1500 gr bele moke;

c) na odrezek Doj. 113 — 300 gr pralnega mila;

d) na odrezek Doj. 114 — 1 komad čokolade (cca 12 dkg).

3. Na dodatno nakaznico za otroke v 2. letu starosti:

a) na odrezek Otr. 121 — 500 gr sladkorja;

b) na odrezek Otr. 122 — 1500 gr bele moke;

c) na odrezek Otr. 123 — 300 gr pralnega mila;

d) na odrezek Otr. 124 — 1 komad čokolade (cca 12 dkg).

4. Na dodatno nakaznico za otroke v 3. do 7. leta starosti:

a) na odrezek Otr. 131 — 350 gr sladkorja;

b) na odrezek Otr. 132 — 1000 gr krušne moke;

c) na odrezek Otr. 133 — 300 gr pralnega mila.

5. Na dodatno nakaznico za noseče žene:

a) na odrezek Nos. 1 — 500 gr sladkorja;

b) na odrezek Nos. 2 — 500 gr bele moke;

v) na odrezek Nos. 3 — 400 gr olja ali masti.

6. Na dodatno nakaznico za lahke delavce:

a) na odrezek dodatek L 25 — 250 gr slanine ali trebušine (pancete);

b) na odrezek dodatek L 26 — 350 gr sladkorja;

c) na odrezek dodatek L 27 — 100 gr surove kave;

d) na odrezek dodatek L 28 — 250 gr bele moke;

e) na odrezek dodatek L 209 — 300 gr krušne moke;

f) na odrezek dodatek L 30 — 2500 gr koruzne moke.

7. Na dodatno nakaznico za težke delavce:

a) na odrezek dodatek T 33 — 500 gr slanine ali trebušine (pancete);

b) na odrezek dodatek T 34 — 500 gr sladkorja;

c) na odrezek dodatek T 35 — 150 gr surove kave;

d) na odrezek dodatek T 36 — 500 gr bele moke;

e) na odrezek dodatek T 37 — 6000 gr krušne moke;

f) na odrezek dodatek T 38 — 4000 gr koruzne moke.

8. Na dodatno nakaznico za gozdarje:

a) na odrezek gozdar 41 — 3700 gr slanine ali trebušine (pancete);

b) na odrezek gozdar 42 — 500 gr sladkorja;

c) na odrezek gozdar 43 — 25 kg koruzne moke;

d) na odrezek gozdar 44 — 250 gr soli.

Trgovcem ali zadrugam je prepovedano izdajati hrano na že odrezane odrezke. Vsak potrošnik mora pri prevzemu živil predložiti živilsko nakaznico, kjer se mu odzime pripadajoči odrezek, na katerega se izda hrana.

Vsi okr. NOO, gospodarski odseki so dolžni, da takoj po prejemu obrokov živil za mesec november t. l. izdelajo razdelilnice in iste takoj dostavijo podružnicam »Preradac«, tako da bi se z delitvijo hrane v mesecu novembru takoj pristopilo.

Odločba

Urad za cene pri Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje izdaja na podlagi uredbe o prometu z vinom, člen 9, sledečo odločbo o zaračunavanju pristojbine za opravo poslov, predvidenih v členih 5 in 7 uredbe o prometu z vinom:

1. Vinarske zadruge smejo za izvršnje nalog, predvidenih za čl. 5 in 7 uredbe o prometu z vinom zaračunati pristojbino 0,25 lire % fakturnega zneska, toda najmanj 100 lir.

2. Pristojbina se sme vnesti v kalkulacijo prodajnih cen na drobno.

3. Ta odločba stopi v veljavo z dnem, ko dobi obvezno moč Uredba o prometu z vinom.

Objava

Melinc Anton, Ajdovščina, je izgubil osebno izkaznico, izdano 18. 5. 1946 od Kraj. NOO v Ajdovščini. Predmetna izkaznica je proglašena za neveljavno.

Tov. Kompare Mario iz Lokavca, roj. 19. 9. 1916, je izgubil osebno izkaznico št. 4167, izdano od Kraj. odb. Lokavec. S tem jo proglašamo za neveljavno.

Preključim osebno izkaznico št. 1973, ki sem jo po nesreči uničila. Štel Ivan, Postojna.

Tov. Klavžar Urša, roj. 21. 9. 1911 v Cerknem, stanujoča v Avčah št. 89, je izgubila osebno izkaznico št. 3786, izdano od Okraj. INOO Grgar. S tem proglašamo osebno izkaznico za neveljavno.

OBVESTILA

Odločba o ureditvi mletja žita v gospodarskem letu 1946-47

Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje izdaja zaradi ureditve mletja v trgovskih in kmečkih mlinih, naslednjo

odredbo o ureditvi mletja žita v gospodarskem letu 1946-47

Čl. 1.

Mletje žita v kmetijskih mlinih je prosto, tako glede količine, kakor tudi glede načina mletja. Dovoljena je tudi za moko.

Mlevščina se plača po izbiri naročnika mletja (pridelovalca žitaric), bo v mlinih udomačena zamenjava žita disij v naravi ali denarju.

Cene mletja v teh mlinih določajo okrajni NOO za svoje območje. Količinski okrajni NOO teh cen ne bi določili, veljajo naslednje cene:

za mletje 1 kg žita za enotno ali koruzno moko 1 liro;

za mletje 1 kg žita za pšenično ali ajdovo moko 1,20 lir;

za panje 1 kg ječmena 1,40 lir;

za mletje 1 kg ovsa za kruh 1,40 lir.

Mlinska merica v naravi vrednostno ne sme znašati več, kakor bi znašala nagrada za mletje v denarju; obračunava se merica po odkupnih cenah žita.

Mlinom se priznava pri mletju pšenice in ječmena 1% razpisa, pri mletju rži in koruze pa 2%.

Vso nabrano mlevščino so mlinci dolžni obračunati z okrajnim NOO in jo po določenih cenah izročiti Pokrajinskemu prehranjevalnemu podjetju »Preradac«. Zaradi olajšanja obračuna so dolžni voditi knjige, v katere vpisujejo ime in naslov naročnika, v mletje oddane količine žitaric, povrnjene količine mlevskih izdelkov in pridržano merico oziroma plačano nagrado v denarju. Obračunavanje mora biti mesečno.

Za prehrano družinskih članov sme lastnik ali zakupnik mlina po odobritvi okrajnega NOO pridržati od nabrane merice po 200 kg pšenice, rži ali ječmena, ali po 300 kg koruze na člana skupnega gospodinjstva, v kolikor nima lastnega pridelka ali je ta nezadosten. Poleg tega sme okr. NOO dopustiti lastniku ali zakupniku mlina, da si pridržijo do 400 kg koruze, če pa te nima, do 300 kg ječmena za pitanje vsakega prašiča, ki se ga je zavezal po uredbi o pitjanju in oddaji prašičev, pitati in oddati.

Čl. 2.

S trgovskim mletjem žita se smejo baviti samo tisti mlinci, ki so za to pooblašeni od PPNOO, oddelka za trgovino in preskrbo.

Trgovsko mletje žita se mora izvršiti na naslednji način:

1. Iz 100 kg pšenice hektolitrske teže 76 kg z 2% ljulke, se mora namleti: 10 kg bele moke 0,0G ali 0GG, od katerih je lahko 2 kg zdroba, 70 kg krušne moke in 19 kg otrobov pri razpisu 1%. Pri večji ali manjši hektolitrski teži se količina bele moke poveča ali zmanjša po 1/2 kg na vsak cel

kilogram razlike. Za vsak cel odstotek ljulke nad 2%, zmanjša mlin količino moke za 1 kg.

2. Iz 100 kg rži hektolitrske teže 70 kg z 2% ljulke, se mora namleti: 76 kg enotne moke in 22 kg otrobov pri razpisu 2%. Pri večji ali manjši hektolitrski teži se količina poveča oziroma zmanjša po 1/2 kg na vsak cel kilogram razlike. Za vsak cel odstotek ljulke preko 2%, zmanjša mlin količino moke za 1 kg.

3. Iz 100 kg koruze se mora namleti: 90 kg moke in zdroba in 8 kg otrobov pri razpisu 2%.

Čl. 3.

Pri trgovskem mletju se morajo mlinci držati določenih tipov moke in otrobov, ki jih bo določilo PPNOO, oddelek za trgovino in preskrbo.

Dovoljeno je, da mlinci pri mletju krušne moke prekoračijo določeni odstotek iz mletja na račun otrobov, če

K NOVIM CENAM VINA